

**“En komparativ studie av Økonomisk og Demokratisk
utvikling i utvalgte Afrikanske Oljestater”**

“-eller Gråt mitt elskede Afrika”

Kandidat 107

MASTEROPPGAVE

Institutt for Sammenlignende Politikk
Universitetet i Bergen
Juni 2019

Sammendrag

Formålet med oppgaven min har vært å se på demokratiutvikling i afrikanske oljestater etter en historisk lang økonomisk opptur for regionen. Jeg har valg ut to større oljeproduserende stater og to mindre stater for å gjøre en komparativ studie av utviklingen i disse landene.

I oppgaven tar jeg utgangspunkt i teori rundt demokrati og trekker særlig inn forfatterne Dahl, Heilbrunn, Huntington, Diamond og Cheeseman for å se på innholdet og forståelse av demokratibegrepet samt demokratisk utvikling generelt og i Afrika spesielt. Jeg bruker en deskriptiv kvalitativ metode i tilnærming og analyse. Samtidig er mye av dataene funnet i statistisk materiale fra OECD, Verdensbanken, UNDP, Freedom House og Transparency International.

Tallmateriale som legges frem viser at mange av afrikanske land, og særlig de oljeproduserende landene har hatt en imponerende økonomisk utvikling fra nittitallet og frem til 2015 da alle verdens oljeprodusenter opplevde dramatiske fall i sine inntekter. Denne perioden ble innledet av at svært mange afrikanske land hadde sin andre frigjøring med innføring av valg og flerpartisystemer. I etterkant av dette ble milliarder av bistandsmidler i flere tiår kanalisert til afrikanske land som demokratistøtte for å konsolidere å utvikle de skjøre demokratiene.

Jeg dokumenterer i oppgaven at hverken økonomisk utvikling eller massiv demokratistøtte har ført til en signifikant demokratiutvikling i afrikanske oljenasjoner.

Forord

Siden 90 tallet har jeg hatt privilegiet av å jobbe periodevis i flere afrikanske land. Arbeidets art har vært misjon, bistand, nødhjelp og senere konsulentvirksomhet innen olje og gass. Fattigdomsproblematikken, økonomisk utvikling og demokratiutvikling har således vært temaer jeg har fulgt med stor interesse både som idealistisk bistandsarbeider og som konsulent. Senere når jeg har jobbet innen oljeindustrien har temaet naturressurser versus økonomisk utvikling vært ett av mine interessefelt. Jeg har jobbet i Kamerun, Somalia, Elfenbenskysten, Angola, Mali, Kamerun samt mot Nigeria. Alle disse landene har oljeressurser som potensielt kunnet utviklet landene økonomisk og demokratisk. Dessverre så har flere tiår med astronomiske inntekter i svært få tilfeller kommet befolkningen til gode. I et land som opplevde jeg som nødhjelpsarbeider for Kirkens Nødhjelp/UNHCR høsten 2017 at sykehusene var nesten tomme på personell, medisiner og utstyr. Mennesker døde av infeksjoner som kunne vært behandlet med enkle virkemidler. Det samme er tilfellet i mange av de afrikanske oljestatene. Nigeria har hatt astronomiske inntekter i flere tiår uten at nevneverdige verdier har kommet folket til gode. Landets ledere har plyndret statskassene uten at noen i særlig grad blir stilt til ansvar for dette.

Undertittelen på denne masteroppgaven er **Gråt mitt elskede Afrika** og sier noe om et langt kjærlighetsforhold til et kontinent og til det afrikanske folket. Afrika med alle muligheter og alle naturressurser. Kontinentet hvor de gamle ikke blir satt bort institusjon og glemt. Men også et Afrika hvor håpløshet, brutalitet og kynisk utnyttelse er en del av dagliglivet til flere hundre millioner mennesker. Et kontinent hvor det er flere fattige i dag enn for 20 år siden på tross av rekordhøy økonomisk vekst. Et kontinent hvor en eksplosiv befolkningsvekst dobler befolkningen på drøye 20 år og øker antall ekstremt fattige.

Høsten 2013 meldte jeg meg på et semesteremne på UIB med Internasjonal Valgobservasjon. En takk til salige Frank Aarebrot som gav inspirasjon til å fortsette med studiet og til å ta denne mastergraden. En takk til professor Knutsen som utrettelig gjennom hele studiet har sørget for god faglig undervisning og god tilbakemelding til studentene underveis. En enda større takk går til min kjære medvandrer Turid som alltid støtter meg i mine bestrebelser.

INNHold

<u>LISTE OVER TABELLER.....</u>	<u>5</u>
<u>LISTE OVER FIGURER .....</u>	<u>5</u>
<u>1. INNLEDNING .....</u>	<u>6</u>
<u>2. TEORI, LITTERATURGJENNOMGANG, BEGREPER.....</u>	<u>10</u>
<u>3. DATA OG METODE.....</u>	<u>20</u>
<u>3.1. PRESENTASJON AV STATISTISKE DATASETTE .....</u>	<u>22</u>
<u>3.2. BEGRUNNELSE FOR VALG AV ANALYSELAND .....</u>	<u>26</u>
<u>4. ØKONOMISK OG DEMOKRATISK UTVIKLING I ANALYSELANDENE.....</u>	<u>28</u>
<u>4.1. GEOGRAFISK OG HISTORISK PRESENTASJON AV ANALYSELANDENE.....</u>	<u>28</u>
<u>4.2. ØKONOMISK UTVIKLING OG FATTIGDOMSUTVIKLING .....</u>	<u>32</u>
<u>4.3. POLITISKE OG SIVILE RETTIGHETER .....</u>	<u>43</u>
<u>4.4. KORRUPSJON OG KORRUPSJONSBEKJEMPELSE.....</u>	<u>46</u>
<u>4.5. GODT STYRESETT, QUALITY OF GOVERNMENT .....</u>	<u>49</u>
<u>4.6. RETTSSIKKERHET, - RULE OF LAW.....</u>	<u>51</u>
<u>5. KONKLUSJON, OPPSUMMERING, PERSPEKTIVER OG IMPLIKASJONER.....</u>	<u>56</u>
<u>6. LITTERATURLISTE.....</u>	<u>61</u>

Liste over tabeller

Tabell 3.1 Påviste oljereserver i utvalgte Afrikanske stater samt USA og Norge i tusen millioner fat

Tabell 3.2 Oljeproduksjon i utvalgte Afrikanske stater samt USA og Norge i tusen fat per dag

Tabell 4.1 Utviklingen i BNP for analyselandene i Milliarder USD fra 1997 til 2017

Tabell 4.2 Demokratiutvikling i alle Afrikanske land sør for Sahara ved å sammenligne status fra 1998 og 2018

Liste over figurer

Figur 1.1 Freedom House' sin oversikt over frihet i Afrikanske land

Figur 3.1 Årsaksmodell for sammenheng mellom Økonomisk vekst og Demokratisk utvikling

Figur 4.1 BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert) fra 1990 til 2017

Figur 4.2 Produksjon av råolje i analyselandene i perioden 1990-2017

Figur 4.3 Antall mennesker som lever på mindre enn 1,9 USD (2011) per dag i Afrika sør for Sahara

Figur 4.4 Utviklingen i Human Development Index (HDI) fra UNDP fra 1990 til 2017

Figur 4.5 Utviklingen i Politiske rettigheter i analyselandene i perioden 1972-2017

Figur 4.6 Utviklingen i Sivile rettigheter i perioden 1972-2017

Figur 4.7 Utviklingen i politiske og sivile rettigheter fra 1996 til 2017

Figur 4.8 Nivået på korrupsjon og utviklingen fra 1996 til 2017

Figur 4.9 Transparency International sin korrupsjonspersepsjonsindeks - Oppfattet nivå på korrupsjon og hvordan utviklingen har vært fra 1996 til 2017

4.10 Nivået på Kvalitet på myndighetsutøvelse og hvordan dette utvikler seg i perioden 1996 til 2017

4.11 Rule of Law i analyselandene i perioden 1996 til 2017

1. Innledning

En utvikling mot et demokratisk samfunn har en rekke forutsetninger knyttet til seg. Utvikling av en fungerende rettsstat, et mangfoldig sivilsamfunn, velfungerende offentlige institusjoner, en balansert økonomi, økt sysselsetting, et helhetlig og allment utdanningssystem, et fungerende helsetilbud samt utjevning av sosiale forskjeller. Alle disse elementene er områder som er viktige for vekst, stabilitet og demokratisk konsolidering. Folket må få dekket sine primære behov slik at de settes i stand til å ta del i politikk og utøve sine grunnlovfestede plikter og rettigheter. Vi vet at demokratiutvikling og økonomisk vekst ikke alltid følger hverandre. I land som Kina og Singapore har økonomisk vekst vært i verdenstoppen gjennom flere tiår uten at landene har utviklet seg særlig i demokratisk retning. På den andre side så har et svært demokratisk land som Japan hatt et bruttonasjonalprodukt som har vært på stedet hvil i snart tre tiår. (TradingEconomics 2018) Ei heller er rik tilgang på naturressurser synonymt med økonomisk vekst og utvikling av et land. I mange utviklingsland ser vi nettopp at det motsatte er tilfelle.

Problemstillingen som jeg har valgt i oppgaven er å se på demokratisk utvikling i lys av en økonomisk utvikling i noen utvalgte afrikanske oljestater. Jeg ønsker også å se på om det er noen sammenheng mellom demokratiutvikling og korrupsjon, rettssikkerhet og godt styresett. Er funn av olje positiv for demokratiseringsprosessen i et land eller er det en hemske? Hvilke fellestrekk er det mellom de forskjellige landene som har funnet olje i forhold til økonomisk utvikling og demokratiutvikling?

Gjennom et komparativt studium av forskjellige afrikanske land med mange like forutsetninger for utvikling vil jeg belyse hvordan de enkelte land har utviklet seg demokratisk i kjølvannet av en rivende økonomisk utvikling. For å få et fullt overblikk vil jeg også å presentere noe statistikk for ikke-oljeproduserende land i Afrika for å se om den demokratiske utviklingen har vært annerledes i landene som ikke har olje. I en afrikansk kontekst vil imidlertid fokus på økonomisk vekst ikke gi et fullstendig bilde av situasjonen. I flere land som Ekvatorial Guinea, Angola og Nigeria har svært lite av den økonomiske utviklingen kommet befolkningen til gode selv om landene har hatt en sterk økonomisk vekst (Heilbrunn 2014). For å nyansere bildet trekker jeg derfor inn fattigdomsutviklingen i tillegg. Dette gir da et bedre grunnlag for å forstå utviklingen i de enkelte landene.

Oppbygging av oppgaven

Jeg har i **kapittel 1** presentert problemstillingen og vil etter en kort beskrivelse av innholdet i resten av masteroppgaven skrive om demokratiutvikling generelt og i Afrika spesielt.

I **kapittel 2** vil jeg gå gjennom teori samt gjøre en grundig litteratur gjennomgang. Jeg vil også definere sentrale begreper som demokrati, korrupsjon og godt styresett. Jeg vil også se nærmere på problemet olje-demokrati samt forskjellige regimeformer i disse statene.

Kapittel 3 er Data og Metode kapittelet hvor jeg definerer avhengige og uavhengige variabler, hvilke metoder jeg bruker og begrunnelsen for dette. Jeg vil deretter beskrive hvilke statistiske datasett jeg har brukt i oppgaven og innholdet i disse.

Kapittel 4 presenterer dataene eller empirien samt at jeg vil analysere resultatene etter hvert som de presenteres. Jeg vil da først presentere økonomisk utvikling i hvert av analyselandene ved å se på utvikling i bruttonasjonalprodukt over tid samt ved å se på fattigdomsutviklingen. Deretter vil jeg vise demokratisk utvikling i analyselandene ved å se nivået på politiske rettigheter, sivile rettigheter, korrupsjonsnivå og godt styresett. I tillegg til analyse av dataene etter hvert som de fremlegges gjøres en metaanalyse i slutten av kapittelet.

I **kapittel 5** vil jeg presentere en samlet konklusjon av dataene som er blitt lagt frem i oppgaven.

Demokratiutvikling

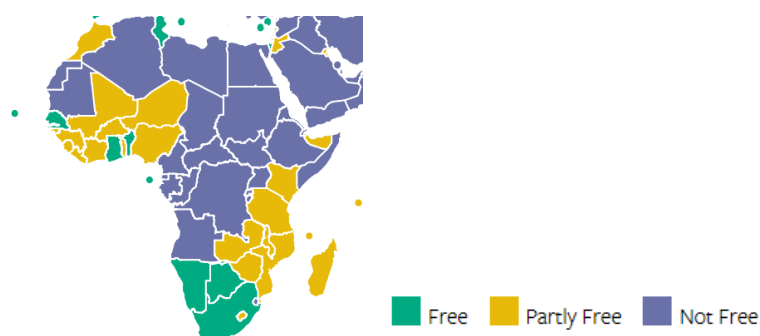
Jeg vil innledningsvis si noe om demokratiutvikling generelt og om utviklingen i Afrika spesielt gjennom de siste 50 årene. Avviklingen av kolonimaktene på seksti- og tidlig syttitallet førte til etablering av en rekke selvstendige stater i Afrika. Mange av disse nye statene utviklet seg snart til militærdiktaturer etter frigjøringen da sterke nasjonale ledere tok makten i vakuemet etter at kolonimakten trekket seg ut (Cheeseman 2015 s. 15).

I etterkant av den tredje demokratibølgen som skyllet over Sør Europa og Latin Amerika på sytti og åttitallet (Huntington 1991), gikk mange av diktaturene i Afrika over til å bli demokratier på nittitallet. Flere partier ble lovlige og at man innførte og gjennomførte valg av president og nasjonalforsamling. Demokratiassistanse ble mantraet i tiden hvor mye av

bistandsmidlene fra industrilandene nå ble kanalisert gjennom forskjellige prosjekter for å utvikle de demokratiske prosessene i de nye demokratiene. Utvikling av lokaldemokrati, fokus på menneskerettigheter, utvikling av det sivile samfunn, utvikling av demokratiske institusjoner samt utvikling av rettsvesenet ble bærebjelker i denne satsingen (O'donnell, Schmitter og Arnson 2013). Paradokset er at den positive utviklingen i utviklingslandene i forhold til økonomisk og demokratisk utvikling gjelder i liten grad for de landene som har oljeressurser. Eksempel er Venezuela, Gabon, Irak, Algerie, Angola, Colombia, Nigeria og Sudan (Ross 2012 s. 1). Det verste eksempelet er Venezuela som er et av landene i verden med størst oljeressurser og som i dag er i fullstendig oppløsning og er avhengig av nødhjelp utenfra for å brødfø egen befolkning.

Fra nittitallet og frem til 2006 hersket det stor optimisme rundt demokratiutvikling. Den tredje demokratibølge (Huntington 1991) med kollaps av kommunismen og slutt på den kalde krigen førte til at de fleste av de tidligere republikkene i Sovjet Unionen og Øst Europa samt landene i Sør Amerika og Afrika ble ansett for å være i en transisjonsfase mot demokrati. Demokrati var blitt the “only game in town“. (Linz og Stepan 2011) Transisjonsparadigmet, (Carothers 2002) beskriver denne tilstanden der landene går fra diktatur til demokrati. Imidlertid påpeker Carothers at det er ingen lineær utvikling og at de forskjellige landene utvikler seg fra diktatur i forskjellige retninger. Den positive utviklingen på slutten av det tjuende århundre snudde rundt 2006. I Freedom House sin årlige rapport i 2019, Democracy in Retreat, (FreedomHouse 2019) dokumenteres det en tilbakegang i verden for demokratiutvikling for 13. året på rad.

Figur 1.1 Freedom House' sin oversikt over frihet i afrikanske land. Figuren viser at det er bare er tre land i det sørlige Afrika samt tre vest-afrikanske land som betegnes som helt frie.

I Afrika er det også en generell tilbakegang for demokratisk utvikling. Figur 1.1 viser at bortsett fra Namibia, Botswana og Sør-Afrika, så er det bare Senegal, Benin og Ghana som betraktes som frie land på det afrikanske fastlandet (FreedomHouse 2019). Zimbabwe og Angola har nylig byttet ut sine presidenter etter 3-4 tiår med makten (CIA-WorldFactbook 2019). Begge landene har imidlertid nylig erstattet presidentene med en ny president fra samme parti slik at det er for tidlig å si om det vil føre til reelle endringer. Valggjennomføringen i Zimbabwe i 2018 førte til at Freedom House oppjusterte landet fra ikke fritt til delvis fritt i 2019. I flere av de mest robuste demokratiene i Afrika som Zambia og Sør-Afrika er det nå en tilbakegang i forhold til de mest basale demokratiske rettigheter (Gyimah-Boadi 2015). Sør-Afrika har også nylig byttet ut presidenten sin etter alvorlige korrupsjonsanklager mot avgående president (CIA-WorldFactbook 2019). Det er for tidlig å si om dette fører til reelle endringer i forhold til demokratisk utvikling.

Cheeseman påpeker at gjennomføring av frie og rettferdige valg samt begrensning av presidentens tjenestetid er viktige pilarer i et demokrati. Fra 1990 til 2015 forsøkte presidentene i 16 afrikanske land og endre konstitusjonen for å forlenge sin presidentperiode. I elleve av disse landene ble dette gjennomført mens i de siste fem landene ble det ikke gjennomført (Cheeseman 2018 s. 266). I land som Etiopia og Rwanda har forholdene gradvis blitt verre med hensyn til menneskerettigheter og sivile rettigheter. Etiopia ble i 1998 betraktet som delvis fritt av Freedom House mens de siste årene har blitt betraktet som ikke fritt. Paradokset er at den positive økonomiske utviklingen i disse landene ført til at kritikken fra vestlig hold har vært moderat. Det stilles nå spørsmål fra flere hold om utviklingshjelp i det hele tatt skal kobles opp mot demokratiutvikling (Kelsall 2013). Det har imidlertid skjedd positive endringer i forhold til demokratiutvikling i Etiopia etter at landet byttet statsminister i 2018 med frigjøring av politiske fanger og med en agenda om å gi større politiske og sivile rettigheter til befolkningen (Freedomhouse 2019).

På tross av en tilbakegang de siste ti årene for demokratiutvikling så har det i et lengre perspektiv likevel vært en forbedring. Tidlig på åttitallet var det kun Botswana, Gambia and Mauritius som hadde frie valg i Afrika, mens i dag blir det gjennomført valg i alle Afrikanske land bortsett fra Eritrea og Swaziland. (Cheeseman 2017). Fra 1989 til 1994 gjeninnførte 35 afrikanske land flerpartistyre. Veien frem mot å utvikle liberale demokratier på det afrikanske kontinentet er altså kronglete og lang.

2. Teori, litteraturgjennomgang, begreper

“Democracy is the worst form of Government except all those other forms that have been tried from time to time” (Churchill 1947)

Jeg vil innledningsvis definere en del viktige begreper i teorifeltet demokrati og demokratisering og knytte det opp mot faglitteratur. Dersom du stiller ti statsvitere spørsmålet “Hva er demokrati?” får du minst elleve svar (Diamond 2008 s. 21). Det er således nødvendig å definere og presisere begrepet nærmere for å ha en klar forståelse for hva jeg legger i begrepet demokrati. Jeg vil deretter si noe om problemstillingen olje-demokratiutvikling samt noe om forskjellige styreformer i Afrika.

DEMOKRATI

Konseptet eller begrepet demokrati har vært kjent siden antikken i Hellas og betyr folkestyre. Direkte oversatt kommer det fra: Demos=folk, Kratos=Styre. Et folkestyre skiller seg fra andre styreformer som enevelde, oligarki og meritokrati hvor én person eller en liten gruppe eller de mest begavede styrer (CIVITA 2018). Jf. Robert Dahl så var demokratiene i Hellas og Roma i antikken svært annerledes enn våre definisjoner på et demokrati i dag (Dahl 2008 s. 9). Folkestyre var også en del av den nordiske vikingtradisjonen der de frie bøndene samlet seg til ting hvor lover ble vedtatt av likemenn (Dahl 2008 s. 18). Både i antikken og i vikingtiden var store deler av den voksne befolkningen, blant annet kvinner og slaver, unntatt fra stemmerett. Demokrati defineres både som et mål og et ideal eller som en beskrivelse av en eksisterende styreform (Rindfjäll 1998 s. 27). Det er derfor svært mange definisjoner på et demokrati. Diskusjonen dreier seg ofte om hvilke rettigheter og institusjoner som er nødvendige og tilstrekkelig for at man skal kalle et styre for demokrati eller ikke.

Demokratibegrepet kan gis en minimalistisk definisjon hvor man kun ser på sivile og politiske rettigheter samt på valgordning og gjennomføring av valg. Demokrati handler da altså om prosesser og institusjoner. Gjennom prosessene og institusjonene uttrykker folket sin mening og politikken utformes deretter. Schumpeter og Huntington argumenterer for en slik definisjon på demokrati. (Hydén 1998). Dahl tar også utgangspunkt i en minimalistisk definisjon. Han bruker følgende kriterier for å beskrive et demokrati: (Dahl 1971 s. 3)

1. Frihet til å etablere og til å være med i organisasjoner
2. Talefrihet
3. Stemmerett
4. Mulighet for å la seg velge til offentlige verv
5. Rett for politikere til å stille til valg
6. Åpne kilder for informasjon
7. Frie og rettferdige valg
8. Et statsapparat som arbeider utfra de retningslinjer de folkevalgte gir

Et samfunn kan dermed være mer eller mindre demokratisk avhengig av hvorvidt disse demokratiske rettighetene er gitt folket eller ikke. En noe enklere definisjon er gitt av Przeworsky hvor han sier *“a regime in which those govern are selected through contested elections”* (Przeworski, Alvarez, Cheibub og Limongi 2000). Dette blir dermed en streng minimalistisk definisjon.

Lipset bruker følgende definisjon basert på Joseph Schumpeter og Max Weber:

“Political system which supplies regular constitutional opportunities for changing the governing officials and a social mechanism which permits the largest possible part of the population to influence major decisions by choosing among contenders for political office” (Lipset 1959)

Lipset påpeker at konsekvensen av dette er støttende institusjoner som en fri presse, et parti-system med en velfungerende opposisjon samt et fungerende rettssystem. Vi nærmer oss da en maksimalistisk definisjon hvor ikke bare de politiske og sivile rettighetene inngår men også sosiale og økonomiske rettigheter. Argumentet er at politiske og sivile rettigheter ikke kan utøves hvis ikke de sosiale og økonomiske rettighetene er oppfylt. Jf. Ake så vil ikke demokratiet ha noen verdi dersom befolkningen ikke får utøve disse rettighetene (Ake 2000). En slik forståelse av demokrati innebærer at hele samfunnet inkludert arbeidslivet og i sin ytterste konsekvens, privatsfæren, er demokratisert.

Den vestlige liberaldemokrati modellen, som vesten gjennom flere tiår iherdig har forsøkt eksportert til stater i en transisjonsfase, har historiske røtter fra liberalismens fremvekst i Vest-Europa på 1800 tallet og bygger på tankegodset til James Madison og John Stuart Mill.

Denne modellen bygger på at staten skal være begrenset og gi rom for individets frihet, markedskreftene og den private eiendomsretten. Dahl, som i utgangspunktet har en minimalistisk definisjon på demokrati, understreker også verdien av slike individuelle rettigheter. Sentralt i denne modellen står individets politiske og sivile rettigheter. Liberaldemokratiet er altså orientert mot prosedyrer og de politiske prosessene faller inn under demokratibegrepet. Diamond Linz og Lipset (Diamond, Linz og Lipset 1990) sin definisjon har tre kriterier:

- Meningsfylt og omfattende konkurranse mellom individer og organiserte grupper om alle viktige posisjoner i regjering
- Stor grad av politisk deltakelse ved valg av ledere og politikk, i det minste gjennom jevnlige og rettferdige valg, på en slik måte at ingen sosial gruppe er ekskludert.
- Et nivå av sivile og politiske friheter - ytringsfrihet, pressefrihet, rett til å organisere seg - som sikrer tilfredsstillende integritet over politisk konkurranse og deltakelse.

Det kan med rette stilles spørsmål ved den vestlige eksport av liberaldemokratimodellen og som ofte knyttes opp mot bistandskondisjonalitet (Olukoshi og Laakso 1996). Med det menes at bistanden knyttes til en betingelse om å akseptere innholdet i den vestlige liberale modellen. Troen på at demokratier kan skapes ved at man innfører et minimum av menneskerettigheter, bygger gode institusjoner og innfører frie valg har stått sterkt hos vestlige aktører som ønsker å bygge demokrati i tredje verden. Ake knytter demokratiseringen av Afrika mot fattigdomsproblem. Han hevder at innholdet i det vestlige liberale demokratibegrepet ikke er tilpasset de sosiale og økonomiske realitetene i afrikanske land med mye fattigdom og store forskjeller mellom fattig og rik (Ake 2000). Afrikanske land må derfor komme opp med en egen forståelse av demokrati og demokratiutvikling som er tilpasset deres forhold og som svarer på de sosiale behovene som finnes.

Mkandawire, en svensk-malawisk forsker, beskriver demokratiene i Afrika som “choiceless democracies” (Mkandawire 1999). I møte med bistandskondisjonalitet fra giverlandene og de internasjonale organisasjonene som Verdensbanken¹ og Pengefondet² greier ikke svake

---

¹ Verdensbanken – World Bank – www.worldbank.org

² Pengefondet - IMF – International Monetary Fund – www.imf.org

afrikanske land å motsette seg kravene som stilles. Kravene kan være knyttet opp til gjeldsbetjening, markedsliberalisering, reduksjon av offentlig sektor samt bindinger i forhold til bruk av bistandsmidler. Det demokratiske spillerommet for det enkelte landet blir dermed mye mindre og landene blir tvunget til å gjennomføre endringer og reformer som bygger på vestlige liberaldemokratiske idéer. Beetham argumenterer med at uansett hvilken definisjon eller modell man bruker så er det noen grunnprinsipper som gjelder uansett hvilken form man velger: Folkelig kontroll og politisk likhet (Beetham 1999). Disse grunnprinsippene blir dermed kjernen i selve demokratiet om må ligge implisitt i alle definisjoner man bruker.

Jamfør Store norske leksikon betyr demokratisering en prosess mot et demokrati (Leksikon 2009). Etter den tredje demokratiseringsbølge, fra 1974 til slutten av nittitallet, ble tidligere diktaturer ansett for å være i transisjon mot demokrati. (Huntington 1991). Med transisjon menes intervallet mellom et regime og et annet. (O'donnell et al. 2013) Tidlig på 1970 tallet var det under 30 demokratier i verden mens det på tidlig 2000 tallet var over 130 demokratier. Nærmere 100 av disse ble ansett for å være i en transisjonsfase og man antok at disse statene ville følge en mer eller mindre lik vei fra diktatur til et vestlig demokrati. Denne teorien om transisjonsparadigmet (Carothers 2002 s. 5-7) har forøvrig blitt forlatt etter århundreskiftet og mange av disse landene er klare på at de ønsker å utvikle demokrati på sine premisser og i sitt tempo. Det er viktig å forstå forskjellen på statene som var i en transisjonsfase på sytti- og åttitallet og statene som på et senere tidspunkt gikk i demokratisk retning. Mens stater som Spania og Portugal på syttitallet hadde institusjoner og en del erfaring med demokrati hadde afrikanske stater som utover nittitallet og tidlig på tusentallet kom i transisjonsfasen svært lite demokratisk erfaringer og institusjoner (O'donnell et al. 2013). Av de 35 landene i Afrika som på slutten av åttitallet og begynnelsen av nittitallet gikk over fra å være ettpartistater til å innføre flere partier og valg er de aller fleste fortsatt i en transisjonsfase mot demokrati (Cheeseman 2018). Jf. Freedom House så er det bare seks av landene på fastlands-Afrika som kan regnes som helt frie land, nemlig Sør-Afrika, Botswana, Namibia, Ghana, Senegal og Benin. I tillegg blir øystatene Cape Verde, Mauritius og São Tomé betegnet som frie.

Idéen om demokratistøtte til nye demokratier ble omfavnet med stor entusiasme av de vestlige landene fra begynnelsen av nittitallet. Støtten har bestått i å hjelpe med planlegging og gjennomføring av valg, støtte til å utvikle byråkrati og administrasjon, desentralisering og lokal kapasitetsbygging, assistanse til å utvikle rettssystemet og øke rettssikkerheten, reform

av sikkerhetssektoren, assistanse til å skrive eller skrive om konstitusjonen samt å bidra til å utvikle respekten for menneskerettighetene (Chetail et al. 2009, s.2). De vestlige landene har brukt milliarder av bistandsmidler på demokratistøtte disse årene for å bidra til å konsolidere de nye demokratiene.

Med fremveksten av land som forlater diktatur tilsynelatende til fordel for demokrati ser vi imidlertid store forskjeller i hvilken grad de utvikler seg demokratisk eller ikke. Begreper som Hybridregime eller pseudo-demokrati blir brukt for å beskrive et regime som har forlatt diktaturet og går i demokratisk retning. Levitsky og Way innfører begrepet “competitive authoritarianisme“ for å beskrive hybridregimene som utviklet seg i mange av oljestatene der sittende presidenter holder fast på makten men gir etter for opposisjonen og internasjonalt press og innfører bl.a valg med jevne mellomrom (Levitsky og Way 2010). Det som kjennetegner disse regimene er at de gjennomfører valg og har rammene eller strukturene til et demokrati men at de i praksis ikke fyller de kriteriene som stilles for et demokrati. (Diamond 2015 s. 47). Kjennetegn for Hybridregimer jamfør The Economist Intelligence Unit er uregelmessigheter i valg og i valgprosessen, press fra regjerende myndigheter mot opposisjonen, svak offentlig administrasjon, lav politisk deltakelse og politisk u-kultur. Korrupsjon er svært utbredd i et hybridregime og rettsvesenet er underlagt myndighetenes kontroll og er således ikke nøytralt. (EUI 2019). Resultatet av demokratibølgen på nittitallet som også gikk over Øst-Europa og senere Afrika viser at selv om de europeiske landene har andre utfordringer så er det mange fellestrekk i forhold til å etablere et konsolidert demokrati med lav korrupsjon, godt styresett, god rettssikkerhet, høy politisk deltakelse etc.

Neopatrimonialisme er en styreform som man finner i mange afrikanske land både blant de helt autoritære men også i hybridregimene. Man ser også trekk av dette i de mer demokratiske landene. Dette er et styresett der makthaverne bruker statens ressurser i et patron-klient nettverk for å sikre seg lojalitet i grupper eller i deler av befolkningen (UIO 2018). Det oppstår deretter et sterkt gjensidig forhold mellom patron og klient der maktbasen til presidenten er avhengig av at han gir frie tøyler til nøkkelpersoner i militæret, politiet, departementer, i næringslivet og til regionale ledere. (Cheeseman 2015s. 85). Sterke ledere i svake demokratier uten “checks and balances“ vil dermed lett kun plyndre staten og akkumulere makt til seg og sine. Gjennom kontroll av massemedia og statsapparatet vil opposisjonen bli kneblet og demonisert og det sivile samfunn svekkes systematisk. Godt

styresett og transparens i offentlig forvaltning forvitrer over tid og de svake institusjonene blir stadig svakere (Fukuyama 2014). Jf. Diamond så er det to trender i Afrika i forhold til styresett, på den ene side er det nypatrimonialisme med en sterk leder i et sentralistisk system der all makt ligger hos presidenten og på den annen side den demokratiske retningen som vant terreng på nittitallet med den tredje demokratibølge (Diamond 2015 s. 252). Mange av landene i Sentral Afrika har prøvd å kombinere disse to retningene. Man gjennomfører valg og har tilsynelatende demokratiske institusjoner på plass men politiske og sivile rettigheter til befolkningen er svært lave. I alle analyselandene i oppgaven bortsett fra Ghana, er neopatrimonialisme svært dominerende. Neopatrimonialisme finnes også i mange land i Sør-Amerika og i Sør-Asia. Begrepet har sitt utspring i Max Weber sitt patrimoniale styringsbegrep der han beskriver et mannsdominert ”big-man“ styresett der lederens preferanser er viktigere enn lover og regler. Gjennom direkte styre og alliansebygging med trofaste følgere sikrer han politisk stabilitet til sin klan (Bratton og Van de Walle 1997). Nypatrimonialisme er således den moderne utgaven som har funnet klangbunn i mange afrikanske autoritære samfunn hvor en dominerende og autoritær leder står frem og tar styringen av landet.

Likhet for loven for alle innbyggerne er en av bærebjelkene i et demokrati. I denne oppgaven bruker jeg det norske begrepet rettssikkerhet i stedet for “Rule of Law“. I dette ligger det en selvstendig, nøytral og uavhengig domstol som trygger innbyggerne fra vilkårlig straffeforfølgelse, arrestasjon og straff. I dette begrepet ligger også sivil kontroll over militære, politi og etterretning av folkevalgte politikere samt transparens og kontroll av korrupsjon i offentlig sektor (Diamond 2015 s. 64). I en demokratiseringsfase er oppbygging av et rettsvesen med uavhengige domstoler en av de viktigste elementene. I definisjonen på hybridregime ble dette nevnt som en av hovedutfordringene, nemlig at rettsvesenet ikke er nøytralt eller selvstendig. Dette er heller ikke noe typisk afrikansk fenomen men også en utfordring for regimer både i Øst-Europa, Latin-Amerika og Sør-Asia.

Den norske straffeloven §§387-388 definerer korrupsjon som:

«den som for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning stilling, verv eller oppdrag (passiv korrupsjon), eller gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning stilling, verv eller oppdrag (aktiv korrupsjon)» (Straffeloven 2005)

Straffeloven rammer altså både passiv korrupsjon og aktiv korrupsjon. Transparency International bruker følgende definisjon: (Transparency-Int. 2018)

”Corruption is the misuse of entrusted power for private gain”

Diamond påviser at korrupsjon og lav rettssikkerhet er hovedutfordringer i afrikanske land i forhold til utvikling og fattigdomsbekjempelse (Diamond 2015 s. 64). Korrupsjon er en gift som etser på demokratiet og rettsstaten og undergraver samfunnstilliten. I tillegg så lammer den samfunnsutviklingen og bryter ned økonomisk utvikling. Det er derfor en viktig komponent å se på i forhold til demokratiutvikling. For å måle belyse dette tar jeg i oppgaven utgangspunkt i årlige publikasjoner fra Transparency International (Transparency-Int. 2018) og Verdensbanken sitt WGI datasett som gir ut en årlig indeks på hvordan folk opplever korrupsjon i sitt hjemland. Korrupsjon kjennetegner de totalitære regimene og hybridregimene generelt og er således et stort problem både i de tidligere Sovjet republikkene, i Latin-Amerika og i Sør-Asia.

Når 12.000 mennesker dør hver dag på grunn av mangel på vann eller når oljeproduserende stater ikke greier å distribuere drivstoff eller medisiner ut i distriktene så er det hverken naturressurser, tekniske løsninger eller økonomiske midler det står på. Det er svært ofte grunnet korrupsjon og dårlig styresett. Jf. Diamond så er status etter et kvart århundre med demokrati promotering at dagens demokratier er nedsenket i korrupsjon, dårlig styresett, patronisme, favorittisme og misbruk av makt (Diamond, Carothers, Elshain, Ibrahim og Bangura 2007). I et forsøk på å presisere definisjonen på godt styresett eller ”Quality of Government” (QoG), bruker Rothstein følgende definisjon:

”The impartiality of institutions that exercise government authority” (Rothstein 2011)

Godt styresett eller QoG vurderes altså i forhold til hvorvidt myndighetene er upartisk i sin maktutøvelse eller ikke. Upartiskhet bør altså være et normativt kriterium i den offentlige maktutøvelsen. (Barry 1995 s. 126) Jf. World Bank så kjennetegnes godt styresett som deltagende, transparent, etterrettelig, effektiv og rettferdig (Santiso 2001). Godt styresett gir økonomisk utvikling, lav barnedødelighet, redusert fattigdom, tilgang til rent vann og helsetjenester, fred og politisk legitimitet (Rothstein 2011). Imidlertid så er ikke godt styresett nødvendigvis synonymt med demokrati. Singapore og Hong Kong scorer høyt i forhold til

godt styresett mens svært mange demokratier i tidligere Sovjet Unionen og i Afrika scorer lavt. Godt styresett er likevel en viktig indikator og sier noe om kvaliteten på demokratiet (Knutsen 2009 s.33) Jeg har derfor valgt å bruke godt styresett som en av komponentene når jeg ser på demokratiutvikling.

Begrepet godt styresett ble satt på dagsorden av Verdensbanken i 1989 og ble et krav for at afrikanske land skulle få lån. Kritikken som har blitt reist mot definisjonen er at indikatorene som brukes for å måle dette knyttes i for sterk grad opp mot den liberaldemokratiske modellen. Det er således vanskelig å score tilstrekkelig høyt for et afrikansk land som ikke omfavner denne modellen (Bratton og Rothchild 1992).

PROBLEMET OLJE – DEMOKRATI – UTVIKLING

Oljeutvinning de siste tiårene i Angola, Nigeria, Ekvatorial Guinea, Kamerun, Gabon, Tsjad og Kongo m.fl. har gitt landene enorme inntekter. Det antas at flere andre land i østlige Afrika vil finne olje i årene som kommer (Diamond 2015 s. 294). Jf. Diamond kan en tredjedel av alle Afrikanske landene ha sine hovedinntekter fra olje og gass i løpet av ett til to tiår. Statistikken jeg skal presentere i de neste kapitlene viser at på tross av sterk økonomisk utvikling gjennom flere tiår med en moderat positiv utvikling i FN's levekår indeks (HDI³) har den demokratiske utviklingen i oljestatene stagnert. Høye oljeinntekter fra en naturressurs med sterke prissvingninger på verdensmarkedet er en stor utfordring for svake stater. Det er vanskelig å kontrollere inflasjonen og korrupsjonen vil svært ofte øke. På den andre side gir oljeinntektene store muligheter for Afrikanske stater til å løfte seg ut av fattigdom og til å utvikle landene (Diamond 2015). Heilbrunn nyanserer bildet av naturressurser som en forbannelse og påpeker også mulighetene som Afrikanske stater har for å utvikle seg samt at han peker på de faktiske positive utviklingstrekkene som har funnet sted de siste 30 årene (Heilbrunn 2014). På begynnelsen av nittitallet var det ca 3 millioner afrikanere i tre Afrikanske land som bodde i et demokrati. I dag er ca halvparten av de afrikanske landene demokratiske eller delvis demokratiske (Freedomhouse 2019). Ser man kun på folketall så lever langt flere afrikanere i frie eller delvis frie land enn i ufrie land.

---

³ HDI – UNDP's Human Development Index

Kampen for å tilegne seg overskuddet fra naturressursene kalles "Rent-seeking". Den direkte definisjonen av begrepet er inntekter som overstiger alle relevante kostnader. Rent-seeking er ikke direkte korrupsjon men svært høy profitt i ikke-fornybar industri gjør at mange aktører involverer seg for å sin del av utbyttet. Ettersom det er myndighetene som eier ressursene utvikler produsentene og andre aktører nære forhold til myndighetene for å berike seg. Det ligger dermed til rette for bestikkelser, favorisering og nepotisme. I et neopatrimonialt system der byråkratiet er svakt ligger det til rette for utbredt favorisering og korrupsjon. Ettersom det er mer penger å hente i oljeindustrien enn i f.eks jordbruk så ligger det mer til rette for at korrupsjon inntreffer (Ross 2012). Rent-seeking er ikke like utbredt i samfunn med gode institusjoner. Svært høye inntekter fra oljen vil dermed motivere korrupte ledere til å la være å utvikle staten og la være å bygge gode institusjoner (Karl 1997).

Et sentralt begrep som må forklares nærmere under her er "The Curse of Oil" eller Hollandsk syke (Dutch disease) og beskriver situasjonen som oppstår i et land som finner olje eller andre naturressurser. Begrepet ressursenes forbannelse blir også brukt om denne tilstanden. Valutaen blir sterkere og annen eksportindustri vil slite med lavere konkurransekraft når staten får tilgang til høye inntekter. I tillegg blåses ofte offentlig sektor opp og det satses mindre på å utvikle konkurransedyktig industri. Begrepet Hollandsk syke kommer fra Nederland som fant gass på sekstitallet og hvor det gikk nærmere tre tiår før skadevirkningene i økonomien var overkommet etter massiv oppbygging av offentlig sektor og nedbygging av konkurransedyktig industri. (Auty 2002). Dette er ytterligere utdypet av Karl hvor flere av oljeproduserende land i tredje verden beskrives komparativt (Karl 1997). Svært mange av utviklingslandene som har funnet olje eller andre naturressurser har kommet i denne situasjonen. En potensiell utbygging krever massiv investering i produksjonsutstyr, infrastruktur og administrasjon. Samtidig er det et ønske for landet at kontantstrømmen skal bli positiv. For å komme dit tar landet opp store lån for å bygge ut kjapt. Offentlig forvaltning og administrasjon blir blåst opp for å møte alle behovene rundt utbyggingen og til andre behov som melder seg i kjølvannet av en utbygging. Fullt fokus på ny lovende oljeindustri, høy prisstigning og lavere konkurransekraft fører til at landbruk og annen industri blir skadelidende. Penger i Statskassen kompenserer for de uheldige konsekvensene på kort sikt. I Gabon førte store utbygginger i oljesektoren på syttitallet til høye inntekter, høyere priser og gode lønninger i oljeindustrien og resultatet ble en massiv nedbygging av landbruket. I dag, 30 år senere, er selvforsyningsgraden i landet på lave 10-15%. Mesteparten av

jordbruksprodukter blir importert fra nabolandene som har et betydelig lavere kostnadsnivå med det til resultat at innbyggerne i Gabon langt på vei har glemt å dyrke sin egen mark.

Diamond tar dette videre og påpeker at ressursforbannelsen fører til korrupsjon, dårlig styresett og kronisk underutvikling (Diamond 2015 s. 293). Ettersom staten ikke er avhengig av inntektene fra innbyggerne svekkes denne viktige relasjonen og staten vil være mindre avhengig av å tjene folket. I tillegg blir behovet for å bygge opp en effektiv statsadministrasjon mindre viktig og ofte ikke ønskelig ettersom myndighetene da må stå til rette for sine handlinger. En studie av 46 afrikanske land viser at stater som har hovedsakelig inntekter fra mineraler og eksport av metaller er mer autoritære grunnet de økonomiske fordelene dette gir de regjerende partier med fri tilgang til ressursene (Jensen og Wantchekon 2004). De påviser at etter den kalde krigen er det faktisk de landene med laveste forekomster av naturressurser som har hatt størst suksess med demokratisering, nemlig Madagaskar, Benin og Mali.

* * * *

Jeg har nå presentert og forklart noen viktige begreper rundt demokrati og demokratiutvikling som er viktige for å få en forståelse for relasjonen økonomisk utvikling og demokratiutvikling. Jeg har gjennom henvisninger til litteratur gitt et teoretisk grunnlag for å forstå demokratiutvikling i Afrika. Litteraturen viser den klare sammenhengen mellom demokratiutvikling, korrupsjon, rettssikkerhet og godt styresett. På tross av stor tilgang på olje og andre naturressurser vil landene oppleve store utfordringer med å demokratisere og utvikle landene dersom de ikke greier å redusere den endemiske korrupsjonen, bygge stabile institusjoner samt å utvikle rettssikkerheten. Korrupsjonen hindrer også økonomisk utvikling og en rettferdig fordeling av ressursene.

Kritiske røster hevder at de tunge internasjonale organisasjonene som Verdensbanken og det Internasjonale pengefondet legger føringer for en utvikling som er bygget på en vestlig liberal demokratimodell (Mkandawire 1999). De afrikanske landene kommer dermed i en situasjon der de må tilpasse seg vestlige krav for å motta bistand. Gjennomgangen viser at på tross av massiv demokratistøtte så har ikke landene hatt den demokratiske utviklingen som man forventet fra vestlig hold. Demokratistøtten fra vesten har blitt kanalisert gjennom FN, Verdensbanken, Pengefondet eller gitt som stat-til-stat-støtte for å utvikle statsadministrasjon

og rettsstaten, støtte til valgadministrasjon og valggjennomføring, utvikle institusjoner, støtte til desentralisering samt å utvikle lokaldemokrati. Det har ført til en massiv oppblomstring av lokale NGO⁴er som jobber mot det sivile samfunn med fokus på menneskerettigheter, likestilling, pressefrihet, kjønnsdiskriminering, antikorrupsjon samt støtte til å bygge fagforeninger og politiske partier. En nasjonalstat som finner olje eller andre naturressurser blir stilt overfor store krav med hensyn til planlegging, gjennomføring og ressursforvaltning. I tillegg er investeringene som må gjennomføres ekstremt kapitalkrevende (Karl 1997 s. 47). Store investeringer fører til store låneforpliktelser og en risiko for å få høy inflasjon og såkalt Hollandsk syke. I en afrikansk kontekst hvor byråkrati og administrasjon ikke er særlig utviklet, ligger det til rette for et neopatrimonialsk styresett hvor en sterk leder gjennom sin klan eller klient nettverk tar kontroll statens sine oljeinntekter.

I det neste kapittel presenteres de forskjellige datasettene som jeg bruker for å få vise den faktiske demokratiutviklingen i analyselandene. Landene i Afrika sør for Sahara er den regionen i verden med laveste BNP per innbygger. Fattigdomsutfordringen gjør at denne regionen dermed skiller seg ut fra resten av verden. For øvrig så er fellestrekkene for autoritære og hybridregimer i forhold til valggjennomføring, politiske og sosiale rettigheter, rettssikkerhet, korrupsjon og dårlig styresett ofte de samme i Afrika som i Latin-Amerika, Øst-Europa og Sør-Asia.

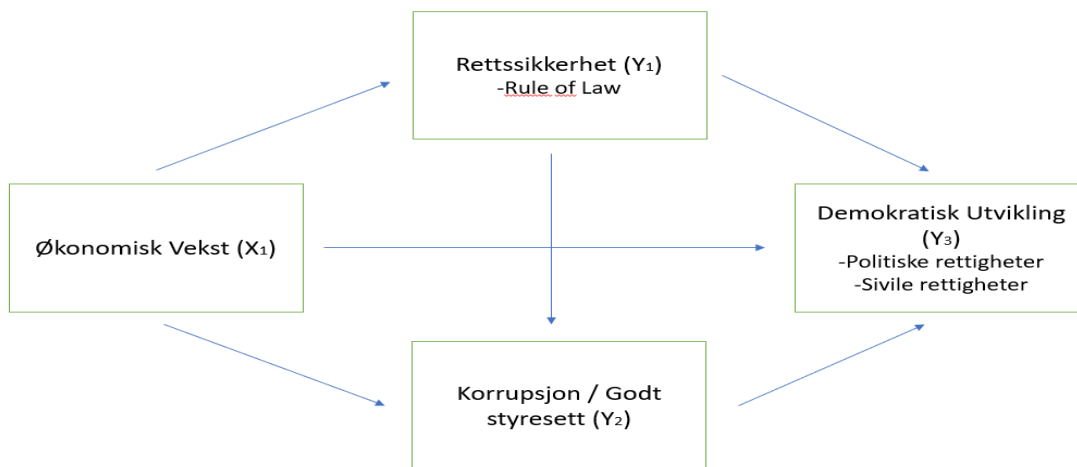
3. Data og metode

Jeg vil ta utgangspunkt i en årsaksmodell for å illustrere temaet for oppgaven, nemlig sammenhengen mellom økonomisk utvikling og demokratisk utvikling. Årsaksvariablene betegnes da som uavhengige variabler og effektene blir de avhengige variablene (Ringdal 2001 s. 55). I modellen er altså Økonomisk utvikling en eksogen avhengig variabel (X_1). Det vil si at den økonomiske utviklingen ikke påvirkes av de andre variablene i modellen. Videre er Demokratisk utvikling, korrupsjon, rettssikkerhet og godt styresett uavhengige variabler. (Y_{123})

---

⁴ NGO – Non-Governmental Organisation

Figur 3.1 Årsaksmodell for sammenheng mellom Økonomisk vekst og Demokratisk utvikling

De avhengige variablene er endogene, det vil si at de avhenger av hverandre. Det kunne således vært piler i begge retninger mellom disse (Y₁, Y₂ og Y₃). Modellen viser en sammenheng mellom økonomisk vekst og demokratisk utvikling, rettsikkerhet, korrupsjon og godt styresett. Gjennom presentasjon av statistisk materiale og analyse skal jeg i oppgaven se om det er grunnlag for å hevde at det er en klar sammenheng mellom økonomisk utvikling og demokratisk utvikling.

I oppgaven vil jeg bruke en kombinasjon av flere metoder. I forhold til utarbeidelse av grunnlag for analysen vil jeg benytte meg av litteraturstudie som metode. Jeg vil primært se på hvordan økonomisk utvikling påvirker demokratiutvikling i Afrikanske oljestater. Gjennom tilgjengelig litteratur vil jeg prøve å lage en teoretisk basis for denne problemstillingen. Jeg vil presentere statistisk materiale fra flere anerkjente NGOer og institusjoner for å vise demokratiutvikling og økonomisk utvikling. Det er likevel en oppgave der kvalitativ metode hovedsakelig brukes.

Jeg ønsker å gjøre en komparativ case studie og se på demokratisk utvikling i lys av at oljeressursene som gir nasjonalstatene høge inntekter. Jeg vil bruke en deskriptiv metode for å beskrive utviklingen i de forskjellige landene. Et enkelt-studie er godt egnet til å forstå prosesser men er ofte kritisert for å ikke etablere årsaksforklaringer (Andersen 1997), jeg ønsker derfor å gjennomføre et komparativt studie hvor jeg kan være i stand til å belyse både prosesser og årsaker. Hovedstrategien i oppgaven er å sammenligne noen Afrikanske stater som har mange fellestrekk som kolonibakgrunn, religion, historie og kultur og som alle har

oljeproduksjon. Denne tilnærmingen er brukt og nærmere beskrevet av Lipset (Lipset 1990s. iiv) i en studie hvor han sammenligner institusjoner i Canada og USA. Mekanismene som inntreffer når et land finner olje er de samme som inntreffer når et land finner andre naturressurser som diamanter eller gull etc.

3.1. Presentasjon av statistiske datasett

Jeg vil her presentere hvilke statistiske datasett jeg bruke for å underbygge det teoretiske grunnlag jeg bygger oppgaven på. Alternativene er mange men med de begrensninger som denne oppgaven har i omfang har jeg konsentrert meg om å bruke datasett fra:

- Freedom House
- World Bank's World Governance Indicators
- Transparency International – Corruption Perception Index
- United Nations Development Program (UNDP) – Human Development Index (HDI)
- Trading Economics – Økonomisk og statistisk informasjon

Informasjonen som de forskjellige datasettene viser, gir oss først og fremst viktig kunnskap om utviklingstrekk over tid. En av utfordringene med innsamling av statistisk materiale fra utviklingsland er spørsmålet om dataene som samles inn er tilstrekkelig nøyaktige.

Utviklingsland har ikke de samme strukturene på plass som kreves for å kunne samle inn kvalitativt gode nok data på mange felt. Datasettene jeg bruker i oppgaven er alle svært anerkjente og brukes mye i forskningsøyemed.

Freedom House

Freedom House er en uavhengig NGO som ble etablert i USA i 1941 med formål å fremme frihet og å kjempe mot totalitære regimer. Siden 1971 Freedom House gitt ut den årlige rapporten "Freedom in the World" hvor de presenterer hvordan alle nasjoner utvikler seg i forhold til frihet, politiske og sivile rettigheter. Jf. Freedom House sin metodologi så kommer følgende elementer inn under **Politiske rettigheter**:

1. Valgprosess
2. Politisk pluralisme og deltakelse
3. God myndighetsutøvelse

Følgende elementer kommer inn under **Sivile Rettigheter** jf. Freedom House sin metodologi:

1. Ytringsfrihet og trosfrihet
2. Frihet til å organisere seg gjennom NGOer og arbeidstakerorganisasjoner
3. Rettssikkerhet, Rule of Law
4. Personlig frihet og rettigheter

Resultatene måles fra en skala fra 1 til 7 der 1 er høyest grad av frihet og 7 står for lavest grad av frihet. Dersom landet scorer mellom 1 og 2,5 poeng anses landet som fritt. Scoring mellom 3,0 og 5,5 anses som delvis fritt. Scoring fra 5,5 til 7 anses som ikke fritt (Freedomhouse 2019). Selv om dataene fra Freedom House er viden akseptert har det vært reist noe kritikk mot metodologien i forhold til å aggregere data fra forskjellige kilder (Knack 2007). Noe av kritikken går også på at Freedom House bruker for få kilder samt at kategoriseringen av landene i kun tre kategorier, frie, delvis frie og ikke frie.

En annen institusjon som måler demokratiutvikling er "The Economist Intelligence Unit"(EIU 2019) Siden 2007 har de rangert kvaliteten på verdens demokratier ut fra 60 indikatorer fordelt på fem parameter:

1. valgprosess og pluralisme
2. sivile rettigheter
3. hvordan regjeringen fungerer
4. politisk deltakelse

EIU bygger sine målinger på velrenommerte meningsmålingsinstitutter som kartlegger folks oppfatninger, i dette tilfellet om sitt lands demokratiske styre, samt på kunnskapene til forskere og andre eksperter om temaet demokratiutvikling. EIU begrenser imidlertid politisk deltakelse til indikatorer om folks deltakelse gjennom valg og politiske partier. Derved har de ikke lagt noen vekt på den deltakelsen som folk foretar gjennom offentlige høringer og organiserte relasjoner mellom staten (utøvende og lovgivende myndigheter), interesseorganisasjoner og næringslivets organisasjoner, d.v.s. prinsippet om at de gruppene i befolkningen som er direkte eller indirekte berørt, skal få uttale seg om og dermed kunne påvirke politiske beslutninger som angår dem. Andre uavhengige offentlige kontrollinstanser som vi har i Norge som ombudsmenn og riksrevisjon eller delegering av politisk, finansiell og administrativ beslutningsmakt til lokalt nivå blir heller ikke fanget opp i målingen.

Siden EIU kun har statistikk tilbake til 2007 mens jeg i oppgaven ser på perioden 1990-2019 vil i oppgaven konsentrere meg om datasett fra Freedom house. Metodikken til EIU er likevel av interesse da de bruker kategorier for å klassifisere demokratinivået i de forskjellige landene:

- Fullstendige demokratier, 20 land
- Mangelfulle demokratier, 55 land
- Hybridregimer, 39 land
- Autoritære regimer, 53 land

Med EIU sin metode får man altså en ekstra kategori og land som Frankrike og USA kommer i kategorien mangelfulle demokratier sammen med India og Hellas. Med dette menes et land som gjennomfører frie valg men som har betydelige svakheter i forhold til myndighetsutøvelse, en underutviklet politisk kultur og lav politisk deltakelse. Jf. EIU så er det kun Mauritius i Afrika som klassifiseres som Fullstendig demokrati. De andre frie landene i Afrika jf. Freedom House klassifiseres av EIU som mangelfulle demokratier som USA (EUI 2019). Kritikken som rettes mot EIU sin metode og klassifisering er at definisjonen på et fullstendig demokrati ligger veldig nært opp til definisjonen av et vestlig liberalt demokrati.

World Governance Indicators (WGI)

I 1996 instituerte Verdensbanken prosjektet World Governance Indicators (WGI) der flere dimensjoner av myndighetsutøvelse blir målt. I dag blir informasjonen hentet fra flere enn 30 organisasjoner. Dataene reflekterer hvordan privat sektor, bedrifter, NGOer og mange tusen privatpersoner vurderer myndighetsutøvelsen. (Kaufmann og Kraay 2017). Indikatorene er:

1. **Voice and Accountability** – Måler innbyggerne sin persepsjon i forhold til å være delaktig i valg av styrende regjering. I tillegg kommer talefrihet, fri media og mulighet for å delta frivillig i organisasjoner.
2. **Political Stability and Absence of Violence** – En indikasjon på politisk stabilitet samt risiko for at ikke demokratiske krefter overtar styre av landet.
3. **Government Effectiveness** – Måler innbyggerne sin persepsjon i forhold til kvalitet av offentlige tjenester samt forvaltningens selvstendighet i forhold til politisk press.

4. **Regulatory Quality** – Måler innbyggerne sin persepsjon i forhold til regjeringen sin evne til å formulere og implementere politikk og reguleringer som promoterer utvikling av privat sektor.
5. **Rule of Law** – Måler innbyggerne sin tillit til rettsvesenet sin uavhengighet og i forhold til likhet for loven. Måler også tilliten til politi og militære samt sannsynlighet for kriminalitet og vold i samfunnet
6. **Control of Corruption** - Måler innbyggerne sin persepsjon i forhold til hvorvidt myndighetspersoner utøver makt for å tilegne seg private fordeler, -altså korrupsjon. Måler også tilliten til myndighetene i forhold til å kjempe mot korrupsjon.

Også i forhold til WGI har det blitt reist kritikk fra faglig hold i forhold til hva indikatorene faktisk måler (Arndt og Oman 2006). Det er likevel et svært mye brukt datasett som er ansett til å være blant de beste informasjonskildene av dette formatet (Knutsen 2009 s. 134).

Transparency International – Corruption Perception Index

“a world in which government, business, civil society and the daily lives of people are free of corruption“

Med denne visjonen ble Transparency International⁵ etablert i 1993. Organisasjonen er tilstede i over 100 land. Siden 1995 har TI årlig gitt ut “Corruption Perception Index“ (CPI) hvor kildemateriale fra 13 forskjellige kilder ligger til grunn for rapporten (Transparency-Int. 2018). Det er en persepsjonsindeks som sier noe om hva folk, bedrifter og organisasjoner opplever av korrupsjon fra staten. Den sier ikke nødvendigvis noe om det reelle nivået. Likevel gir en lik metodikk i de forskjellige landene over tid en god indikasjon på nivået av korrupsjon og hvordan det utvikler seg. Den noe upresise definisjonen av korrupsjon, nemlig redusert til kun “bribery“ har blitt kritisert av bl.a. Rohwer (Rohwer 2009) i en sammenligning av WGI og TP’s metodologi.

United Nations Development Program – Human Development Index

I 1990 tar UNDP i bruk en Human Development Index (HDI) som er en mer nøyaktig måte å måle velstand i ulike land. Indeksen tar utgangspunkt i Bruttonasjonalprodukt per innbygger men faktorer som forventet levealder og utdanningsnivå legges også inn i indeksen. Indeksen

---

⁵ **Transparency International** - TI – se www.transparency.org

gir verdier fra 0 til 1 der 0 er dårligst og 1 er beste verdi. Det ble reist en del kritikk mot metodikken som ble brukt for å utvikle HDI. Dette førte til en del endringer i hvordan denne ble utregnet i 2010 (Klugman, Rodríguez og Choi 2011).

Trading Economics

Trading Economics er en online Web-portal som gir økonomiske indikatorer, børskurser, valutakurser, obligasjonskurser, råvarepriser og annen informasjon fra 196 land. Informasjon om arbeidsledighet, BNP og størrelse på de forskjellige nasjoners utenlandsgjeld har jeg funnet her. Informasjonen fra nettsiden er ikke bearbeidet og analysert av Trading Economics men baserer seg på offentlig og offisiell informasjon fra de forskjellige landene. En alternativ kilde til samme informasjon kunne vært Forex Street⁶ eller Business Insider⁷. Jeg har i oppgaven valgt å bruke Trading Economics da de gir den mest lettfattelige fremstilling av informasjonen. Ettersom denne informasjonen ikke er bearbeidet gjør det ingen forskjell hvilken kilde den er hentet fra.

* * * *

Samtlige av datasettene har blitt kritisert for metodikken som ligger bak, verdien av innholdet i dataene eller kvaliteten på innsamlingsmetodene. Det kan bli misvisende dersom man tar et enkeltresultat og utleder for mye ut av det. Imidlertid så er dataene det beste man har tilgjengelig og funnene stemmer godt overens dersom man sammenligner flere resultat. F.eks dersom man sammenligner WGI og TP i forhold til korrupsjon, så ser man de samme utviklingstrekkene. Selv om man kan kritisere enkeltfunn i det statistiske materialet så viser trenden et bilde av situasjonen når man ser utviklingen over tid.

3.2. Begrunnelse for valg av analyseland

Jeg vil i oppgaven konsentrere meg om oljestater i Afrika sør for Sahara. Disse landene blir i samfunnsvitenskapelig forskning og litteratur gruppert sammen i én region mens landene i Nord Afrika kommer sammen med Midt Østen i en annen region. (Diamond 2015). Jeg vil derfor i oppgaven bruke begrepet Afrika om landene sør for Sahara. I design av oppgaven velger jeg en tilnærming som fokuserer på likheter mellom de forskjellige case eller

---

⁶ **Forex Street** – se www.fxstreet.com

⁷ **Business Insider** – se www.businessinsider.com

studieobjekt. Det vil derfor være bedre å se på noen utvalgte land i samme region med samme kulturelle kontekst enn å sammenligne f. eks Nigeria med USA.

Jeg har valgt å se på de to afrikanske landene som har størst oljeproduksjon og oljereserver, nemlig Nigeria og Angola. Begge landene har en oljeproduksjon på størrelse med Norge på 1,5 til 2 millioner fat per dag. I tillegg vil jeg se på to mindre oljeproduserende land som ligger på rundt 200.000 fat per dag, nemlig Ghana og Gabon. Tallene er fra Opec, (Opec 2018) fra BPs årlig Energi statistikk (BP 2018) og fra Trading Economics. (TradingEconomics 2018).

Under oversiktene listes opp USA og Norge som referanseverdier ettersom USA er den største oljeprodusenten i verden i 2018 og fordi Norge er et gjenkjennelig utgangspunkt for sammenligning.

Tabell 3.1 Påviste oljereserver i utvalgte Afrikanske stater samt USA og Norge i tusen millioner fat, (BP 2018, TradingEconomics 2018)

Totale olje reserver	1997	2007	2017
Angola	3,9	9,5	9,5
Gabon	2,7	2,0	2,0
Ghana		0,5	0,7
Nigeria	20,8	37,2	37,5
USA	30,5	30,5	50
Norge	12	8,2	7,9

Tabell 3.2 Oljeproduksjon i utvalgte Afrikanske stater samt USA og Norge i tusen fat per dag (BP 2018, TradingEconomics 2018)

Produksjon per dag	2007	2017
Angola	1656	1674
Gabon	246	200
Ghana	-	175
Nigeria	2208	1988
USA	6860	13057
Norge	2661	1969

4. Økonomisk og demokratisk utvikling i analyselandene

Jeg vil i dette kapitlet presentere økonomisk utvikling i analyselandene for deretter å se på hvilken effekt det har hatt på demokratisk utvikling. Kapitlet presenteres dermed med følgende underkapittel:

4.1 Geografisk og historisk presentasjon av analyselandene

4.2 Økonomisk utvikling og fattigdomsutvikling

4.3 Politiske og Sivile rettigheter

4.4 Korrupsjon og korrupsjonsbekjempelse

4.5 Godt styresett - Quality of Government

4.6 Rettssikkerhet – Rule of Law

I tillegg til presentasjon av statistisk materiale analyseres dataene under hvert avsnitt. I slutten av kapitlet analyseres også dataene samlet på et metanivå.

4.1. Geografisk og historisk presentasjon av analyselandene

Angola

Angola ligger på vestkysten av det sørlige Afrika nord for Namibia og sør for Kongo. Landet har i 2017 ca. 29,3 mill. innbyggere og er 1.246.000 kvadratkilometer stort (CIA-WorldFactbook 2019) Luanda er hovedstaden med ca 5,5 millioner innbyggere. Landet har presidentstyre og er delt inn i 18 provinser. De tre største stammene utgjør 75% av befolkningen, resten er mindre stammer, europeere og andre nasjonaliteter. Befolkningen er hovedsakelig kristne; 41% katolikker og 38% protestanter. Forventet levealder er 60,2 år og 66% av befolkningen er under 24 år. Ca. 30% av den voksne befolkningen er analfabeter. (TradingEconomics 2018)

Portugisere ankom Angola på 1500 tallet og bygget tidlig allianser med lokale høvdinge og konger. Det ble etablert en portugisisk koloni i Luanda i 1575 som ble utgangspunkt for handel og slavehandel til Europa og Brasil. Etter at Belgisk Kongo ble selvstendig i 1960 brøt det ut geriljakrig i Angola for å tvinge Portugal til å trekke seg ut. Imidlertid nektet Portugal å gi opp kolonierredømme på 60-tallet slik som Spania, England og Frankrike. Portugal trakk seg først ut i 1975 og landet ble da selvstendig.

I likhet med de andre landene i Sentral Afrika har den demokratiske utviklingen i Angola gått sakte. Freedom House sitt oversiktskart over Afrika, se Figur 1.1 (side 8) dokumenterer at ingen av landene i denne regionen har oppnådd særlig grad av politiske og sivile rettigheter. Da Portugal trakk seg ut av Angola høsten 1975 ble det gjort uten at en lokal regjering var innsatt. MPLA som var et marxistisk parti tok umiddelbart kontroll og etablerte en regjering som fikk delvis internasjonal støtte. (Enc.Britannica 2018) Ny konstitusjon forbød andre partier enn MPLA. Frem til 1992 var det ettpartistyre før det endelig ble åpnet opp for flere partier. Forsøk på å invitere UNITA inn i regjeringen gav en periode med fred fra 1992 til 1993 før borgerkrigen startet opp igjen for 10 nye år. UNITA lederen Jonas Savimbi ble drept av regjeringsstyrker i 2002 (Enc.Britannica 2018). Den 27 år lange borgerkrigen tok livet av 1,5 millioner mennesker og over 4 millioner mennesker var på flukt.

Høsten 2017 ble presidentskapet overført fra Dos Santos til Lourenço i MPLA. Det er fortsatt tidlig å si om den nye presidenten Lourenço sitt lederskap vil føre til demokratiske endringer for Angola (Pauron 2018). Statistikken fra Freedom House viser utviklingen i Angola fra 1998 til 2018 og synliggjør at de demokratiske rettighetene ikke har endret seg fra borgerkrigens dager og frem til i dag. Det betyr at selv gjennom en 20 års periode med høy økonomisk vekst i Angola så har ikke folk fått det bedre i forhold til demokratiske rettigheter.

Gabon

Gabon ligger i Sentral-Afrika ved Ekvator og grenser til Kamerun og Ekvatorial Guinea i nord og mot Kongo i sør. Landet har i 2017 ca. 1,7 millioner innbyggere og er 267.000 kvadrat kilometer stort. Libreville er hovedstaden med ca. 600.000 innbyggere (CIA-WorldFactbook 2019). Landet har presidentstyre og er delt inn i ni provinser. Fire bantustammer utgjør ca. halvparten av befolkningen hvorav Fang utgjør en fjerdedel av den totale befolkningen. I tillegg er det noen mindre stammer, noen Europeere og andre nasjonaliteter. 43% av befolkningen er katolikker, ca. 40% protestanter m.fl og ca 10% muslimer (Enc.Britannica 2018). Forventet levealder er 52 år. 61% av befolkningen er under 24 år. Ca. 17% av befolkningen er analfabeter i 2017 (Enc.Britannica 2018).

På slutten av fjortenhundretallet kom de første portugisere til området som i dag er Gabon. I århundrene som fulgte kom franske, spanske og engelske handelsreisende innom. Området var også involvert i slavetrafikk mot Sør og Mellom-Amerika fra ca. 1760 til 1840. Fra midten av attenhetretallet kom Gabon mer og mer under fransk kontroll og fra 1910 ble det

en fransk koloni. Fra 1946 og frem til frigjøringen i 1960 var Gabon et oversjøisk territorium med representasjon i det franske parlamentet (Enc.Britannica 2018). Gabon ivaretok de sterke forbindelsene til Frankrike og da president M'ba i 1964 innførte ettpartistat fikk myndighetene militær hjelp av Frankrike til å gjenopprette ro. Først på begynnelsen av nittitallet etter demokratibølgen som skyllet over Afrika ble det åpnet opp for flere partier i Gabon. I noen få år hadde landet en positiv utvikling i forhold til politiske og sivile rettigheter. President Omar Bongo ble gjenvalgt i flere omganger og i 2003 ble konstitusjon endret slik at begrensningen på antall perioder presidenten kunne sitte ble tatt bort. Partiapparatet som President Omar Bongo bygget opp fra slutten av sekstitallet til nittitallet er et klanbasert autoritært system som gjennom de siste 50 årene har vært eneste veg til høyere posisjoner i samfunnet både sosialt og økonomisk. (Heilbrunn 2014) s.183. Slike partimaskiner er også vanlige i andre Afrikanske oljestater som Angola og Nigeria. Etter Omar Bongo's død i 2009 overtok utenriksministeren og sønnen Ali Ben Bongo presidentembete. Ali Bongo har videreført familiedynastiet gjennom å holde fast på det sterke partiapparatet og stadig mer undertrykke opposisjonen. Pean beskriver regimet i Gabon som "The Bongo System" (Péan 2014). Regimet er et typisk neopatrimonialsk system der statslederen bruker statens penger på å bygge et klient-nettverk der viktige støttespillere i samfunnet blir rikelig betalt for å være lojale mot presidenten og hans menn. Etter presidentvalget i 2016 hvor presidenten ble gjenvalgt brøt det ut opptøyer der nasjonalforsamlingen delvis ble ødelagt. Opposisjonen og internasjonale observatører bestrider riktigheten av valgresultatet. For å sitte på makten har presidenten og partiet tatt i bruk strengere virkemidler som fører til mindre frihet, mindre pressefrihet og de sivile rettighetene til det gabonske folket blir stadig utfordret. Jf. Jeune Afrique, (Olivier 2018) er opposisjonen tilbake til et nullpunkt november 2018 da det ble gjennomført valg på nasjonalforsamling og på lokale myndigheter. En stadig mer kneblet opposisjon var knapt synlig i valgkampen og presidenten sitt parti tok en stor majoritet av setene i nasjonalforsamlingen og på det lokale plan.

Ghana

Ghana ligger i Vest Afrika mellom Elfenbenskysten og Togo og har ca. 28 millioner innbyggere og er 227.000 kvadratkilometer stort (CIA-WorldFactbook 2019). Ghana er republikk med presidentstyre og består av 10 regioner. Accra er hovedstaden. Befolkningen består av Akan stammen som utgjør ca. 47% av innbyggertallet samt en del mindre stammer. Ca. 71% av befolkningen er kristne og 18% muslimer. Arbeidsledigheten ligger på ca. 15%

og ca. 25% av den voksne befolkningen er analfabeter. 55% av befolkningen er under 24 år og forventet levealder er over 67 år.

Ghana er oppkalt etter et av de store vest Afrikanske imperiene fra 700 tallet til 1300 tallet som strekte seg fra Senegal til Nigerfloden og helt nord til dagens Mali. Området ble senere kjent som Gullkysten og var en av de britiske koloniene i Vest Afrika (Enc.Britannica 2018). Fra 1700 tallet ble Ghana viktig i forhold til slavetrafikk fra Vest Afrika og senere har kakaoproduksjon vært viktig for landet. Ghana var det første av landene i Afrika sør for Sahara som fikk sin uavhengighet fra Storbritannia i 1957 og ble et foregangsland i frigjøringen fra kolonimaktene. Fra tidlig femtitallet ble den radikale Kwame Nkrumah fra Ghana innsatt som den øverste administrative lederen for den britiske kolonien. Han etablerte også Convention People's Party som etter frigjøringen ble det eneste partiet med Nkrumah som president. (Enc.Britannica 2018) Drømmen om å være en spydspiss for Afrikans sosialisme brast og regimet ble kuppet av de militære i 1966 grunnet massiv korrupsjon, høy utenlandsgjeld og nedadgående levestandard. Frem til Lt. Jerry Rawlings tok makten i 1981 hadde det ene politiske regimet etter det andre blitt avløst av militærkupp. Rawlings gjeninnførte ettpartistaten, stabilisert landet og gjennomførte konstitusjonelle endringer før han stilte til presidentvalg i 1992 (CIA-WorldFactbook 2019). Han vant på nytt valget i 1996 og respekterte konstitusjonen som hindret han i å stille på nytt i 2000.

Fra 2000 og frem til 2016 har det vært gjennomført presidentvalg hvert 4 år. Presidentskapet har skiftet mellom partiet som sitter med makten og opposisjonen uten at det har ført til uroligheter. Ghana kan dermed karakteriseres som et konsolidert demokrati (Freedomhouse 2019). Selv om Ghana scorer høyt på Freedom House sine statistikker så er det fortsatt utfordringer i Ghana i forhold til korrupsjon i offentlig sektor og i rettsapparatet. Pressefriheten er fortsatt under press og minoritetsgrupper som LGBT⁸ og religiøse minoriteter opplever diskriminering og forfølgelse (Freedomhouse 2019).

Nigeria

Nigeria ligger i Vest Afrika inni Guineabukten og er det mest folkerike landet i Afrika med 200 millioner mennesker og 924.000 kvadratkilometer. (CIA-WorldFactbook 2019) Nigeria er en føderal republikk med 36 stater og presidentstyre. Befolkningen består av over 250

---

⁸ LGBT - lesbian, gay, bisexual, and transgender people

stammer med ca 50% muslimer, 40% kristne og 10% tradisjonelle religioner. Nigeria har flere hundre stammer og språk. De største stammene er Yoruba, Hausa, Igbo og Fulani.

Arbeidsledigheten ligger på 13,4% i 2017 og 70% av befolkningen befinner seg under fattigdomsgrensen. (TradingEconomics 2018) Forventet levealder er 59 år og 62% av befolkningen er under 24 år. Nigeria har ca. 50% analfabeter. (Enc.Britannica 2018)

Før kolonitiden bestod Nigeria av større og mindre kongedømmer. Noen med tradisjoner tilbake til nihundretallet som Yorubaland og Hausaland. Fra 1600 tallet etablerte flere av de Europeiske maktene seg langs Nigeriakysten og brukte det som baser for å skaffe slaver til Amerika. Nigeria ble et Britisk Protektorat i 1900. Gjennom kolonitiden innførte britene et delvis lokalt selvstyre med tradisjonelle sjefer og institusjoner. Det ble også bygget ut infrastruktur, skoler og innføring i kristendom (Enc.Britannica 2018). Etter den andre verdenskrig ble landet gradvis endret til en føderal stat og ble i 1960 frigjort fra Storbritannia og ble selvstendig (CIA-WorldFactbook 2019). Etter frigjøringen kom de store motsetningene mellom de forskjellige regionene tydeligere frem og den folkevalgte lederen ble erstattet av de militære i 1966 og landet havnet senere i borgerkrig (Enc.Britannica 2018). Frem til nittitallet ble Nigeria stort sett styrt av militære.

På nittitallet fikk Nigeria imidlertid en ny konstitusjon og nærmere årtusenskiftet startet transisjonsfasen mot et sivilt samfunn basert på demokratiske prinsipper. Til tross for at Nigeria siden århundreskiftet har gjennomført flere demokratiske valg der makten har blitt overført fra regjerende parti til opposisjonsparti uten at det har ført til stor opptøyer, har ikke befolkningen fått nevneverdig bedre sivile rettigheter.

4.2. Økonomisk utvikling og fattigdomsutvikling

Med utgangspunkt i tabell 4.1 som viser utviklingen i BNP skal vi se på økonomisk utvikling i analyselandene.

Tabell 4.1 viser utviklingen i BNP for analyselandene i Millioner USD fra 1997 til 2017. Kilde: World Bank

Land	1997	2007	2017
Angola	7.526	65.266	122.144
Gabon	5.327	12.439	15.014
Ghana	6.891	24.759	58.997
Nigeria	54.458	275.626	375.745

Tabellen viser at Angola, Nigeria og Ghana har siden nittitallet hatt en eksplosiv økonomisk vekst der BNP har økt fra 5 til 15 ganger. Gabon har i samme periode tredoblet sitt BNP. Til sammenligning så har USA, Norge og de fleste Europeiske landene kun doblet sitt BNP (TradingEconomics 2018). Tabellen viser imidlertid ikke den dramatiske nedgangen de siste fire årene siden oljekrisen satte inn. Angola hadde i 2014 en BNP på 145 Milliarder USD og Nigeria hadde 568 Milliarder USD. Det betyr at BNP i Angola er redusert med 15% og i Nigeria med 33% de siste fire årene.

Angola sin økonomi er svært oljeavhengig. Oljeproduksjon og oljerelaterte næringer står for 50% av BNP og mer enn 70% av statens sine inntekter (CIA-WorldFactbook 2019). Portugal som kolonimakt anså Angola som juvelen blant koloniene grunnet naturressursene. Landet har stort potensial for jordbruksproduksjon inkl. kaffeproduksjon. Landet har også store mineralressurser som gull, diamanter, jern etc. Diamanter står for 5% av all eksport (CIA-WorldFactbook 2019). Etter borgerkrigen og frem til finanskrisen i 2008 lå Angola på verdenstoppen i økonomisk vekst på 17% per år. Borgerkrigen som varte i 27 år la hele landet i ruiner og det har vært behov for å bygge infrastruktur. Finanskrisen i 2008 og oljekrisen fra 2015 med påfølgende store svingninger i valutakurs og inflasjon har vært store utfordringer for Angola. BNP er således per Mars 2018 negativ med -2,2% (TradingEconomics 2018). Arbeidsledigheten i Angola er over 20% i 2017 og landet sliter med en høy inflasjon på nærmere 20% (TradingEconomics 2018). Angola hadde frem til år 2000 en statlig gjeld som utgjorde mer enn 100% av BNP på grunn av store utgifter til borgerkrigen og for massive investeringer i oljesektoren. Før finanskrisen i 2008 var denne gjelden nede på under 20%. I 2017 er gjelden på ca. 65% av BNP. Dersom man sammenligner med vestlige land så er dette et nivå som er akseptabelt.

Gabon sin økonomi er også svært oljeavhengig. Oljeproduksjon og oljerelaterte næringer står for 45% av BNP og utgjør 60% av statens sine inntekter (CIA-WorldFactbook 2019). Fra 2010-2016 stod eksport av olje for 80% av alle eksportinntekter. Reduksjon av oljepris og en moderat økning i annen produksjon har ført til at per i dag er dette tallet redusert til under 70% (CIA-WorldFactbook 2019). Første oljeforekomstene i Gabon ble funnet så tidlig som i 1931 men ble først industrialisert på slutten av sekstitallet og tidlig på syttitallet (Enc.Britannica 2018). Gabon sin oljeproduksjon er fallende. Arbeidsledigheten i Gabon er ca. 20% av arbeidsstyrken selv om kritiske røster stiller spørsmål til offentlig statistikk i Gabon. Inflasjonen er på 3% og således under kontroll (CIA-WorldFactbook 2019). I motsetning til mange andre oljestater i Afrika som Angola, Kongo, og Nigeria, har Gabon vært politisk stabilt uten borgerkrig eller militærdiktatur. På tross av stabile oljeinntekter har Gabon i svært liten grad utviklet infrastruktur med et velfungerende veinett utenfor Libreville. Ett unntak er en jernbanelinje gjennom regnskogen mellom presidentens fødeby Bongoville og Libreville (Economist 2016). Selv hovedsetet for all oljeaktivitet i Gabon, Port-Gentil, er per 2019 uten veiforbindelse til hovedstaden. I 2015 gikk myndighetene i bresjen for å diversifisere avhengigheten til olje (IMF 2016). Det ble satset stort på å utvikle produksjon av palmeolje til videre eksport. Gabon har store fiskeressurser som ikke er utviklet. Jordbruket er i liten grad industrialisert og selvforsyningsgraden ligger på ca.15% egenproduksjon (Enc.Britannica 2018). Landet importerer kjøtt, frukt og grønnsaker fra Kamerun, fra andre naboland og fra Frankrike. Gabon hadde en gjeld i forhold til BNP før finanskrisen på under 20%. Imidlertid er nivået i 2017 oppe på over 66% av BNP jf. fig. 5.10. Gabon sitt BNP ble tredoblet fra 2000 til 2011 men har blitt redusert med 20% grunnet fallende oljepriser og lavere produksjon.

Ghana har en markedsøkonomi og betydelig naturressurser som gull, jordbruk, tømmer, diamanter, olje, fisk, sølv og salt. Gjennom et kvart århundre har økonomien blitt stadig bedre takket være relativt godt styresett som har redusert fattigdommen i landet betydelig. (CIA-WorldFactbook 2019). Jordbruket står for ca. 20% av BNP. Ghana har en inflasjonsrate på rundt 10% (TradingEconomics 2018). Kommersiell produksjon av olje startet i 2010 og landet har hatt betydelige investeringer og inntekter av dette. Investeringer i oljesektoren har ført til at offentlig gjeld til utlandet har økt til over 17.000 mill. USD i 2018 og utgjør i dag ca. 70% av BNP. Jf. Verdensbanken så er imidlertid ikke oljeandelen (oil-rent) av BNP større enn 1,5% i 2017. I 2015 var oljeandelen over 5%. (Lange, Wodon og Carey 2018) Dette gjør landet mindre sårbart i forhold til endringer i oljeprisen. Ghana har hatt en jevn økonomisk

utvikling som eskalerte etter århundreskiftet. Siden 2000 har BNP bortimot økt 8 ganger. Etter oljekrisen i 2015 har landet hatt en noe lavere vekst.

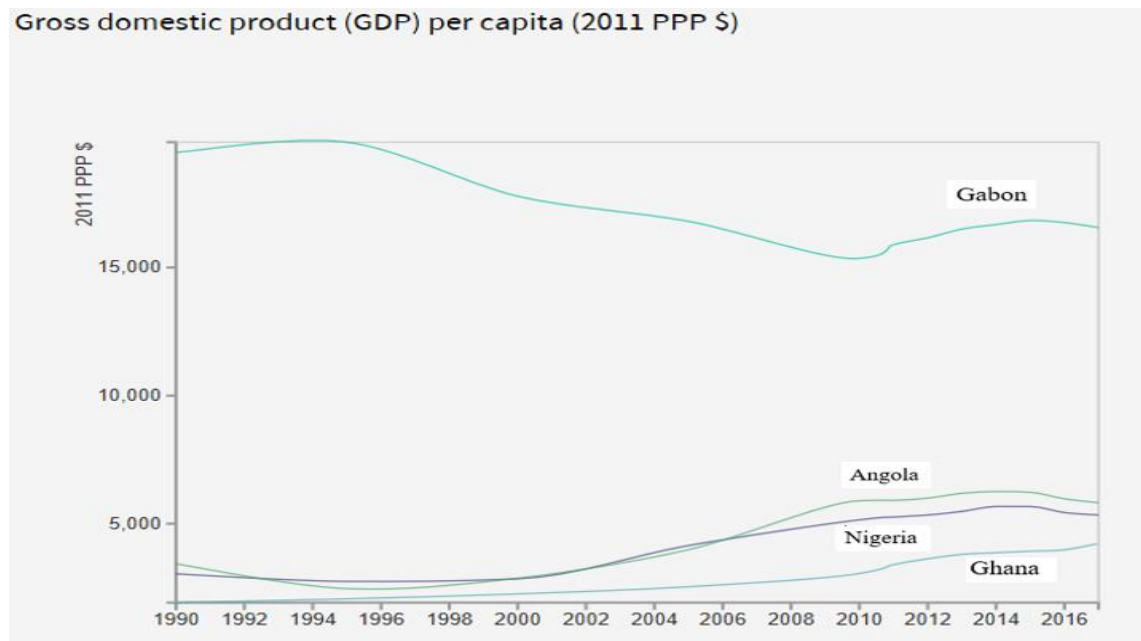
Nigeria har den største økonomien i Afrika (Sør for Sahara). Landet er avhengig av oljeinntektene som står for 83 % av statens eksport inntekter (Opec 2018). Siden finanskrisen i 2008 har Nigeria sin økonomiske vekst vært influert av jordbruk, telekommunikasjon og tjenester (CIA-WorldFactbook 2019). Sterk økonomisk vekst og en mer diversifisert økonomi har ikke ført til en signifikant nedgang i antall fattige. På tross av høye oljeinntekter i tre tiår så er infrastruktur med veier, jernbane og strømmnett i dårlig forfatning. Nigeria har ca 18,8% arbeidsledige og en inflasjon på 11,3% (TradingEconomics 2018).

Utvikling av en oljesektor fører i mange land til astronomisk gjeld for staten. Nigeria har siden 2006 hatt en samlet gjeld i forhold til BNP som er mellom 10 og 20%. På nittitallet var gjelden til Nigeria på over nærmere 80% av BNP. Nigeria sin gjeldssituasjon er således mye bedre enn de fleste vestlige land som har en gjeldsrate mellom 50 og 120% av BNP.

*****

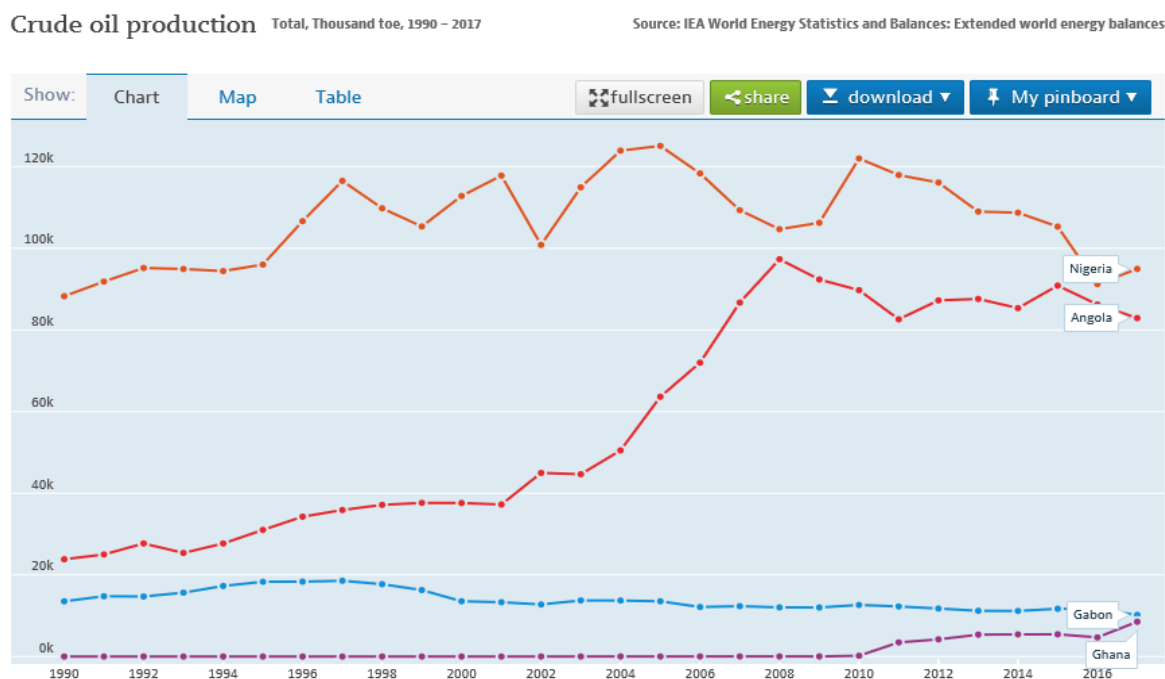
BNP som indikator for økonomisk utvikling av et land omdiskutert. Dahl argumenterer for å bruke BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert) som et mål på økonomisk utvikling i et land (Dahl 1971). Selv om tallet ikke sier noe mer om fordeling av inntekter i landet så blir nasjonalproduktet likevel fordelt på folketallet for å fange opp endringer som skjer i folketallet. Et land med høy økonomisk vekst og sterk økning i BNP over tid kan altså ha en BNP per innbygger som er fallende i en situasjon med eksplosiv folketallsøkning. I Afrika hvor gjennomsnittlig fødselsrate ligger på over fem barn per kvinne vil det å se på økningen i BNP alene ikke være en god nok indikator for utvikling (Canning, Raja og Yazbeck 2015). BNP per innbygger blir dermed en mer nøyaktig indikator å bruke enn bare BNP.

Figur 4.1 viser BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert) fra 1990 til 2017. (UNDP 2018)

Det kommer frem av Figur 4.1 at Angola og Nigeria i denne tidsperioden har hatt en parallell utvikling i forhold til BNP per innbygger med en relativ flat utvikling på nittitallet før begge landene doblet sin BNP per innbygger fra slutten av nittitallet på under femten år. Dette er en sterk økonomisk utvikling i land som begge hadde en eksplosiv befolkningsøkning i same periode. Ghana som er det landet som har hatt en mest positiv demokratisk utvikling har hatt en jevn økning i BNP per innbygger fra et tall på under 1000 USD per innbygger tidlig på nittitallet. Vi kan se en litt sterkere stigning i kurven fra 2010 når landet begynte å produsere olje. For Gabon har tallet imidlertid svekket seg fra rekordhøye 20.000 USD per innbygger på midten av nittitallet til ca 16.000 USD per innbygger i 2017. Dette er svært høyt i afrikansk målestokk. Til sammenligning er BNP per innbygger i Norge 64.800 USD per innbygger i 2017. Dersom vi ser utviklingen i Gabon i BNP per innbygger opp imot demokratiutviklingen ser vi at i Gabon var BNP pr innbygger på det høyeste nivå i begynnelsen av nittitallet etter at demokratibølgen skyllet over Afrika. De påfølgende 15 årene, altså de resterende årene av Omar Bongo sin presidenttid, ble BNP per innbygger gradvis svakere. I de første fem årene av sønnen Ali Bongo sin regjeringstid ble BNP per innbygger styrket. Etter oljeprisfall og oljekrise i 2015 har BNP per innbygger blitt svekket. Gabon har også hatt en sterk befolkningsvekst siden nittitallet og doblet befolkningen. Dette har også følger for BNP per innbygger.

Figur 4.2 viser Produksjon av råolje i analyselandene i perioden 1990-2017. Kilde OECD

Figur 4.2 viser årlig produksjon av råolje fra 1990 frem til 2017 for analyselandene. Tallene fra OECD viser tusen tonn oljeekvivalenter. Tallene viser at Nigeria har hatt en produksjon mellom 90 millioner og 120 millioner tonn oljeekvivalenter siden tidlig nittitallet. I dag er tallet på ca 94 millioner. Angola har hatt en firdobling i sin produksjon fra 20 mill. til 80-90 mill. i samme periode. Begge disse landene har en produksjon som er på størrelse med produksjonen i Norge og begge landene vil kunne opprettholde denne produksjonen i flere tiår. Dette gir Nigeria og Angola potensielt muligheter til å utvikle landene i positiv retning.

Gabon har hatt en svak nedadgående produksjon siden midten på nittitallet og har i dag en produksjon på ca 10 mill. tonn oljeekvivalenter noe som er ca. halvparten av hva som ble produsert på nittitallet. Ghana startet sin produksjon først i 2010 og er i dag oppe på et nivå på ca 8.000 tonn oljeekvivalenter.

Heilbrunn knytter oljeproduksjon for et land opp til tre forskjellige faser (Heilbrunn 2014):

1. Fremvoksende produsent (emerging producer) – Eks. Ghana
2. Moden produsent (mature producer) – Eks. Angola, Nigeria
3. Avtakende produsent (declining producer) – Eks. Gabon

Hver fase har sine utfordringer. For en **fremvoksende produsent** så skal oljeressursene kartlegges, oljeproduksjon skal starte og infrastruktur skal bygges. Staten må lage et rammeverk, en administrasjon og en lovgivning som sikrer landet kontroll av produksjon og av inntekter. Normalt kreves det store investeringer og beslutninger i forhold til utvinningstempo og prioriteringer. Mange oljestater etablerer oljefond i denne fasen for å sikre langsiktig kontroll med oljeinntektene og for å unngå hollandsk syke. Dette gir også muligheter for oljestaten til å føre en motkonjunkturpolitikk der penger kan tas inn og ut av markedet avhengig av hvordan konjunktorene er. Ghana er en typisk fremvoksende produsent som har et svært godt utgangspunkt i forhold til de fleste andre afrikanske oljestatene ettersom oljen først ble funnet etter at landet hadde gjennomført demokratiske reformer og instituert et stabilt demokrati. I tillegg så utgjør ikke oljen mer enn 25% av all eksport. Landet er dermed ikke så sårbar i forhold til prisen på olje.

En **moden produsent** har allerede lovgivningen, administrasjon og rammeverket på plass for oljeproduksjonen og for de internasjonale aktørene som ofte produserer. I tillegg har nettverk utviklet seg med aktører fra oljeprodusentene, kontraktorselskapene, politikere og byråkrater. Sentralbanken og politikere forvalter inntektene og "checks and balances" bør være på plass i forhold til forvaltningen av oljeinntektene. Lovgivning som sikrer både staten og operatører vil også være på plass. Nigeria og Angola er begge modne oljeprodusenter som har produsert olje i flere tiår men som fortsatt skal produsere i mange år. Begge landene har på tross av store inntekter ikke mestret å utvikle landene eller å løfte befolkningen ut av fattigdommen. Til sammenligning har Kina i samme periode hatt en økonomisk vekst på ca. halvparten av det Nigeria og Angola har hatt men har utviklet landet og løftet flere hundre millioner mennesker ut av fattigdom (Heilbrunn 2014 s. 135).

En **avtakende produsent** har hatt systemer for oljeproduksjon og forvaltning i lang tid men opplever i denne fasen store utfordringer med fallende inntekter og nødvendig omlegging til annen næring som kan gi landet nødvendige inntekter i fremtiden. Mange afrikanske land har ikke brukt tilstrekkelig midler til å bygge infrastruktur og institusjoner i perioder med høye nasjonalinntekter. Myndighetene har i denne fasen dermed penger til fordeling noe som går utover investeringer samt til drift av staten. Skoler, helsevesen og sosialvesen vil dermed få mindre midler. En middelklasse som har hatt høye inntekter gjennom gode år vil få mindre å rutte med og det skaper grobunn for politisk misnøye. Som motsvar til dette vil ofte

myndighetene innskrenke de politiske og sivile rettighetene til befolkningen. Gabon er eksempel på en avtakende oljeprodusent hvor statens inntekter er nedadgående og økende misnøye i befolkningen holdes nede av myndighetene (Heilbrunn 2014 s. 141-144)

Regimene i Angola, Nigeria og Gabon blir anklaget for å være kleptokratier. Med Kleptokrati menes at presidenten eller myndighetene utnytter naturressursene til egen vinning, også kalt "Rule by thieves" (Coolidge og Rose-Ackerman 2000) Konsekvensen av å leve i et kleptokrati er at selv om landet objektivt har en økonomisk utvikling med solid økning i BNP så kommer ikke dette befolkningen til gode. Oljestatene får mye mindre tradisjonell bistand enn andre afrikanske land. Mot disse kleptokratiene eller autoritære regimene kan man dermed i mindre grad knytte bistanden opp mot bistandskondisjonalitet.

Det er verdt å merke seg at den eksplosive økonomiske utviklingen ikke bare gjelder for Afrikanske oljestater. Etiopia, Rwanda, Tanzania, Kenya og Benin har også en lignende økonomisk utvikling uten at det er oljebasert (TradingEconomics 2018). På bakgrunn av teorien om ressursenes forbannelse kan således disse ikke-oljeproduserende landene ha et bedre utgangspunkt for veien videre enn oljestatene. Resultatene fra data fra Freedom House som presenteres i oppgaven viser at det ikke er signifikant forskjell på f.eks. demokratiutvikling i oljestater i forhold til ikke-oljeproduserende land. Det kan også stilles spørsmål til måling av økonomisk aktivitet i Afrika. Dersom man ser på nivået på offentlig forvaltning og godt styresett kan man med rette stille spørsmål ved kvaliteten på statistikk og innsamlede data over tid (Beegle, Christiaensen, Dabalen og Gaddis 2016). Det kan også hevdes at det er lettere å skape vekst i et land der den samlede produksjon av varer og tjenester er svært lav. En liten innsats vil i en slik kontekst skape store utslag på statistikken. Med andre ord at det er enklere å mangedoble BNP i et land som har en svært liten økonomi enn det vil være i en mellomstor eller stor økonomi.

Fattigdom og Fattigdomsbekjempelse

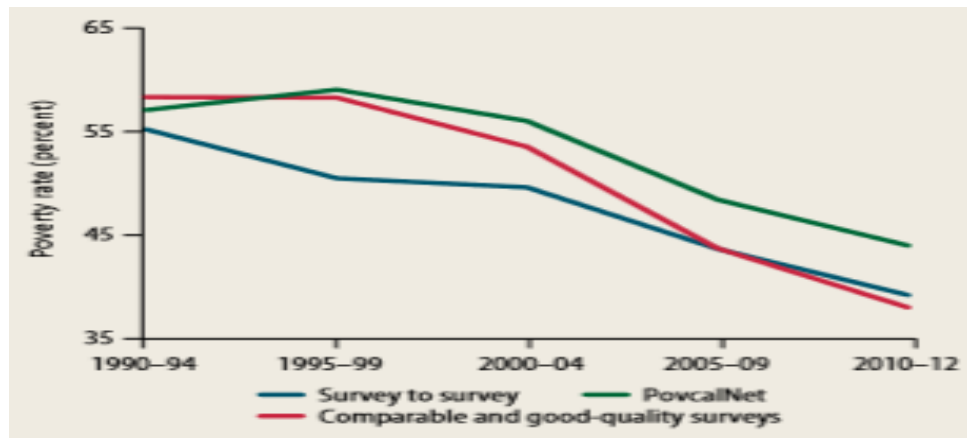
I en rapport fra Verdensbanken (Beegle et al. 2016) påvises det at siden nittitallet har antall ekstremt fattige i verden som lever på 1,9 USD⁹ per dag blitt redusert ifra 57% i 1990 til 43% i 2012. Det innebærer at mange hundre millioner mennesker har fått en bedret livssituasjon. Imidlertid har ikke fattigdomsbekjempelsen i Afrika holdt tritt med befolkningsøkningen med

---

⁹ FN bruker 1,90 USD for å definere ekstrem fattigdom.

det til resultat at det er 100 millioner flere fattige i dag i Afrika enn det var i 1990 (Beegle et al. 2016s. 21).

Figur 4.3 viser flere undersøkelser som måler antall mennesker som lever på mindre enn 1,9 USD (2011) per dag i Afrika sør for Sahara. (Kilde: World Bank)

I hele verden ble antall svært fattige redusert fra ca. 2 milliarder til 900 millioner i samme periode. (Strand og Thonstad 2016) Det understrekes i denne Norad-rapporten at på grunn av høy befolkningsvekst må den økonomiske veksten være svært høy fremover dersom den skal kompensere for økningen i befolkningen. Det er en betydelig utfordring i årene som kommer at gjennomsnittlig føder en kvinne i Afrika **over 5** barn mens kvinner i resten av verden føder mellom 1,6 og 2,6 barn per kvinne. Gjennom flere tiår med dalende barnedødelighet grunnet mellom anna omfattende vaksineprogrammer etc. fører dette til en eksplosiv befolkningsøkning de neste tiårene (Eggen og Hegertun 2017). Jf. Bistandsaktuelt, så har barnedødeligheten blitt halvert siden 1990 og gjennomsnittlig levealder er blitt 10 år lengre i Afrika i samme periode (Zachrisen 2016). Befolkningsøkningen vil i de fleste afrikanske landene være så stor at selv om landene har en god økonomisk vekst vil likevel antallet ekstremt fattige øke. Man kan stille spørsmål ved grensen som er satt for ekstrem fattigdom. Om millioner av mennesker har økt sine gjennomsnittlige levekostnader fra 1,8 USD til 2,0 USD per dag og dermed være løftet ut av ekstrem fattigdom vil det ikke utgjøre noen særlig forskjell i livskvalitet.

Med en fødselsrate på over fem barn per kvinne betyr det at befolkningen i landene har mer enn doblet seg fra slutten av nittitallet og frem til i dag (Canning et al. 2015). Hvis Afrika fortsetter med samme fødselsrate som i dag vil det være nærmere 4 milliarder afrikanere ved

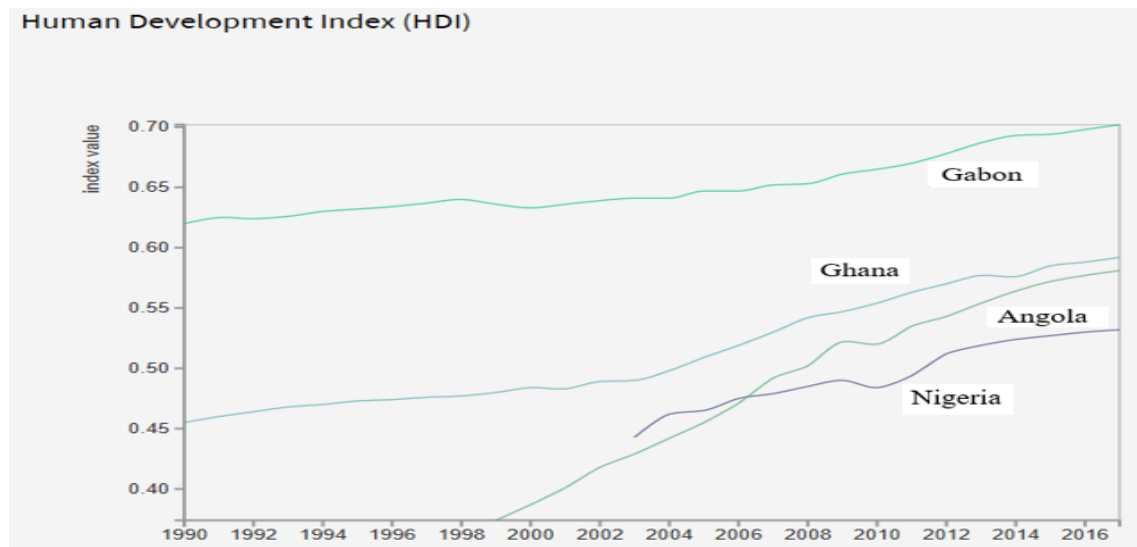
neste århundreskifte. En faktisk reduksjon i fødselsrate vil dermed være en av de viktigste virkemidler for å bekjempe fattigdom samt og forbedre den økonomiske situasjonen for befolkningen i Afrika sør for Sahara. Jf. Canning vil en reduksjon i fødselsrate ha flere positive følger. Det vil føre til at BNP per innbygger øker i landet ettersom BNP fordeles på færre mennesker. Med færre barnefødsler vil mødre ha kapasitet til å jobbe mer og dermed øke yrkesdeltakelsen. Dette fører til en mer produktiv befolkning og bedre utdanningsmuligheter for barn samt bedre helse for innbyggerne. Høyere inntekter fører også til mindre sosial uro samt muligheter for familier til å spare samt til å investere (Canning et al. 2015). En reduksjon i fødselsrate vil altså ha en rekke økonomiske fordeler som både bedrer landets økonomi og levekår. Det vil også være lettere å gjennomføre demokratiske prosesser i en situasjon der økonomien faktisk gir politikerne virkemidler til å gjennomføre endringer.

Innledningsvis i oppgaven påpeker jeg behovet for å ha et bredere perspektiv på økonomisk utvikling. Økonomisk vekst er ikke synonymt med at folk får det bedre (Beegle et al. 2016 s. 24). I denne rapporten fra Verdensbanken konkluderes med at Afrika sør for Sahara har hatt en gjennomsnittlig økonomisk vekst på 4,5% i året siden årtusenskiftet uten at det har ført til betydelige endringer i levesett for folk. Forøvrig kan det igjen stilles spørsmål med kvaliteten på innsamlede data om de holder et kvalitativt godt nok nivå (Beegle et al. 2016 s. 25). For å vise fattigdomsutviklingen i lys av økonomisk utvikling, brukes UNDP¹⁰ Human Development Index (HDI). (UNDP 2018). Denne indeksen viser menneskelig utvikling i de forskjellige landene og ikke bare økonomisk utvikling. Elementer som levealder, utdanningsmuligheter, inntektsnivå og levestandard blir en del av denne indeksen. I en periode med økonomisk vekst vil denne indeksen øke dersom myndighetene distribuerer godene i landet. UNDP utviklet denne indeksen på bakgrunn av misnøye med at BNP eller BNP per innbygger ikke gav et fullgodt bilde av den økonomiske utviklingen i et land. Bruken av denne indeksen fikk stort gjennombrudd på nittitallet ettersom den har et bredere perspektiv på utvikling. Imidlertid er den blitt kritisert for å ikke ta med aspekter som frihet, demokrati og miljø (Sagar og Najam 1998). Manglende fordeling av goder samt likestilling mellom kjønnene er heller ikke med i indeksen (Bagolin og Comim 2008).

---

¹⁰ UNDP – United Nations Development Program

Figur 4.4 viser utviklingen i Human Development Index (HDI) fra UNDP fra 1990 til 2017(UNDP 2018)

I perioden 2000 til 2017 viser HDI indeksen en moderat positiv utvikling i alle analyselandene. Ghana, Angola og Nigeria ligger på 52-58% av mulige 100%. Gabon ligger noe høyere på nærmere 70%. Angola har hatt best utvikling fra slutten av borgerkrigen rundt år 2000 til i dag. Til sammenligning ligger Norge på 95%. (UNDP 2018). Man kan imidlertid stille spørsmål ved om HDI indeksen gir et for positivt bilde av utviklingen i landene. Jf. figur 4.4 kan de se ut som om alle analyselandene har hatt en betydelig positiv bedring i levevilkårene siden tusenårsskiftet. Hvis vi sammenstiller dette med resultatene for demokratiutvikling i de enkelte landene som jeg presenterer i denne oppgaven ser vi et klart paradoks. Kan et land som Gabon ha en positiv utvikling på indeksen for menneskelig utvikling selv om de sivile og politiske rettighetene til befolkningen har forvitret, korrupsjonen er økende, rettssikkerheten er lav, kvaliteten på offentlige tjenester og godt styresett er svært lavt? Gabon ligger bare 0,1 - 0,2 poeng under Spania og Italia på HDI indeksen. Samme spørsmål kan man stille om Angola som har hatt en sterk positiv utvikling i HDI siden slutten på nittitallet og ligger nå på ca. 0,6 poeng. I forhold til politiske rettigheter, korrupsjon, rettssikkerhet, godt styresett og pressefrihet scorer landet svært lavt. Utfra tallmaterialet kan det se ut som om høy BNP per innbygger kombinert med lavere barnedødelighet, lengre levealder og en bedring i utdanningstilbud gir disse landene en uforholdsmessig god uttelling.

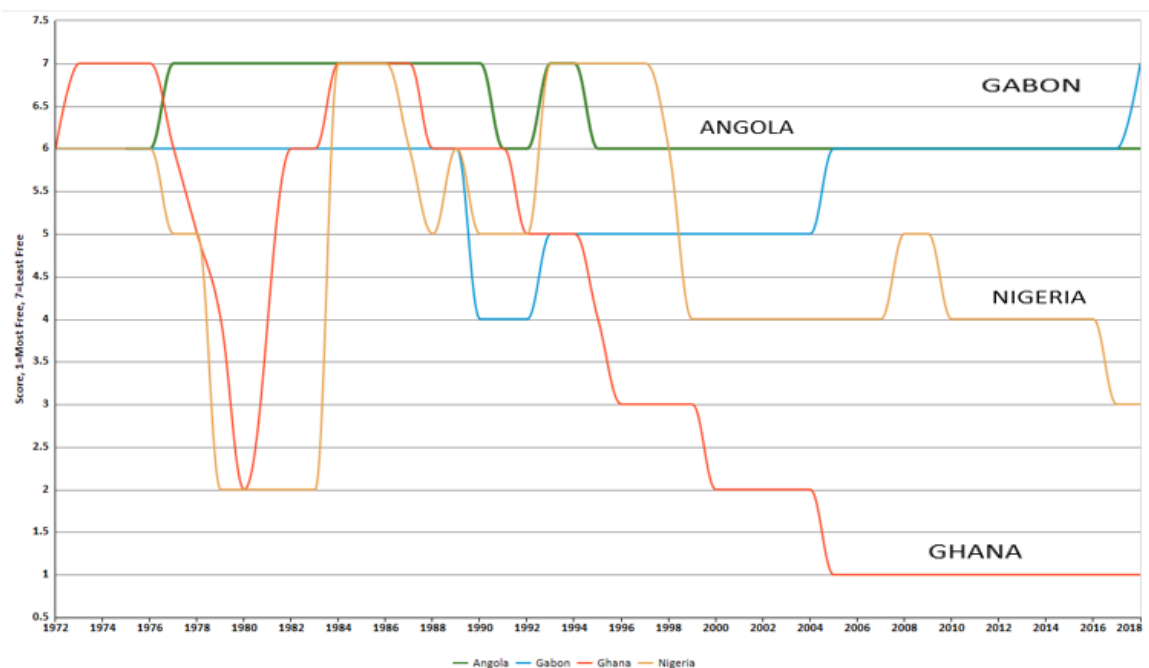
* * *

I forhold til økonomisk utvikling kan vi ut fra presentert statistisk materiale konkludere med at alle fire analyselandene har hatt en sterk økonomisk utvikling siden nittitallet. Samtlige av disse oljelandene har hatt en eksplosiv økning i BNP. Med hensyn til BNP per innbygger har også analyselandene hatt en svært positiv utvikling bortsett fra Gabon. I forhold til fattigdomsbekjempelse er det prosentvis færre ekstremt fattige som lever på under 1,9 USD per dag. Grunnet sterk befolkningsvekst og lengre levealder er det imidlertid flere mennesker som er ekstremt fattige i dag i Afrika. UN sin HDI indeks i figur 4.4 som skal måle menneskelig utvikling viser at innbyggerne i samtlige analyseland har fått det bedre gjennom de siste tjue årene. Denne indeksen sier for øvrig ikke mye om demokratiske rettigheter. Vi skal derfor i fortsettelsen se nærmere på hvordan de demokratiske rettighetene har utviklet seg i kjølvannet av den økonomiske utviklingen.

4.3. Politiske og Sivile rettigheter

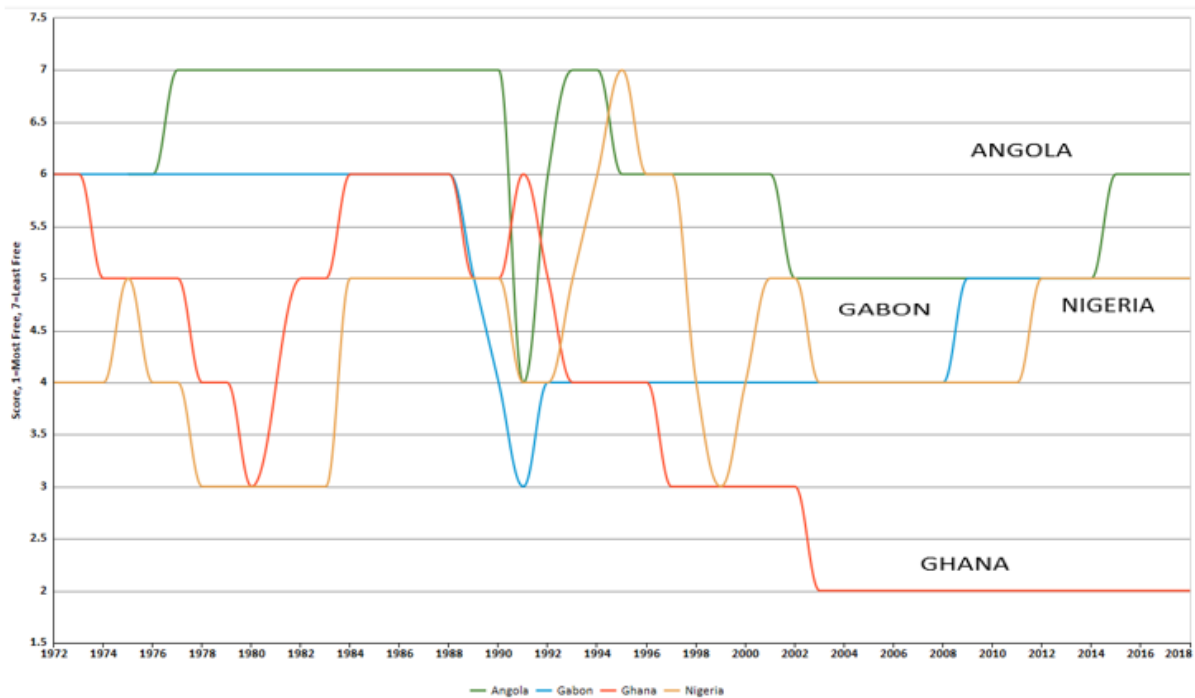
Frihet består ifølge Diamond av politiske, sivile og sosio-økonomiske rettigheter (Diamond 2015). Vi skal se nærmere på politiske og sivile rettigheter her i oppgaven som basis for et demokrati. **Politiske rettigheter** inkluderer alminnelig stemmerett, rett til å la seg velge til politiske verv, rett til å drive valgkamp og til å organisere politiske partier. Freedom House trekker inn myndighetsutøvelse eller godt styresett når de måler politiske rettigheter i et land.

Figur 4.5 viser utviklingen i Politiske rettigheter i analyselandene i perioden 1972-2017 på en skala fra 1 til 7. (Kilde: Freedom House)

Ut fra figur 4.5 kan vi se at i Angola har de politiske rettighetene vært stabilt lave i 30 år siden borgerkrigen på nittitallet. Med ny president på plass siden høsten 2017 gjenstår det å se om dette nå vil endre seg (Pauron 2018). Etter to år ved makten kan det se ut som om den nye presidenten prøver å distansere seg fra den gamle presidenten sin maktbase. I Gabon som har vært politisk stabilt siden landet ble selvstendig på sekstitallet fikk en betydelig bedring i forhold til politiske rettigheter etter demokratibølgen på tidlig nittitallet (Cheeseman 2015 s. 86). Siden da ha imidlertid de politiske rettighetene til folket blitt gradvis dårligere. På tross av god økonomi med høge oljeinntekter har altså myndighetene likevel valgt å gradvis redusere de politiske rettighetene til folket. I siste årsrapport til Freedom House ligger Gabon helt nederst i forhold til Politiske rettigheter med 7 av 7 oppnåelige poeng (Freedomhouse 2019). I Nigeria har utviklingen vært til dels motsatt. På tross av endemisk korrupsjon og andre utfordringer har Nigeria utviklet seg fra å være en værsting på nittitallet i forhold til politiske rettigheter til å bli karakterisert av Freedom House som delvis fritt i 2017. Ghana er ett lyspunkt i Afrikansk sammenheng og har siden tidlig på nittitallet hatt en stødig utvikling mot fulle politiske rettigheter for innbyggeren. De siste 10 årene har de blitt karakterisert som fritt. (Freedomhouse 2019)

Figur 4.6 viser utviklingen i Sivile rettigheter i perioden 1972-2017 på en skala fra 1 til 7. (Freedomhouse 2019b)

Jf. Diamond så inkluderer **Sivile rettigheter** personlig frihet, sikkerhet og privatliv, tankefrihet, yringsfrihet, trosfrihet, retten til fritt å organisere seg, rett til fri bevegelse og rett til å bo hvor man ønsker samt rettssikkerhet med muligheter til å et forsvar i en rettsprosess (Diamond 2015). Diamond sin definisjon samsvarer hovedsakelig med Freedom House sin definering av sivile rettigheter jf. kapittel 3. I figur 4.8 ser vi at i Angola er også de sivile rettighetene for befolkningen svært lave. Like etter borgerkrigen på begynnelsen av tusetallet var det en svak bedring i 10 år før de sivile rettighetene igjen kom ned på en bunnplassering på 6 av 7 poeng. I disse årene etter borgerkrigen ble Angola karakterisert som delvis fritt. I Gabon og Nigeria har det også vært en negativ utvikling etter demokratibølgen på nittitallet der de sivile rettighetene var noe bedre. Begge disse landene scorer nå 5 av 7 poeng og blir således kategorisert som delvis frie i forhold til sivile rettigheter. Også i forhold til sivile rettigheter kommer Ghana bedre ut enn de andre analyseobjektene. Fra å være ikke fritt tidlig på nittitallet til å være delvis fritt og deretter fritt siden tidlig tusetallet.

Figur 4.7 viser utvikling i politiske og sivile rettigheter fra 1996 til 2017. (Kilde: Verdensbanken – WGI)

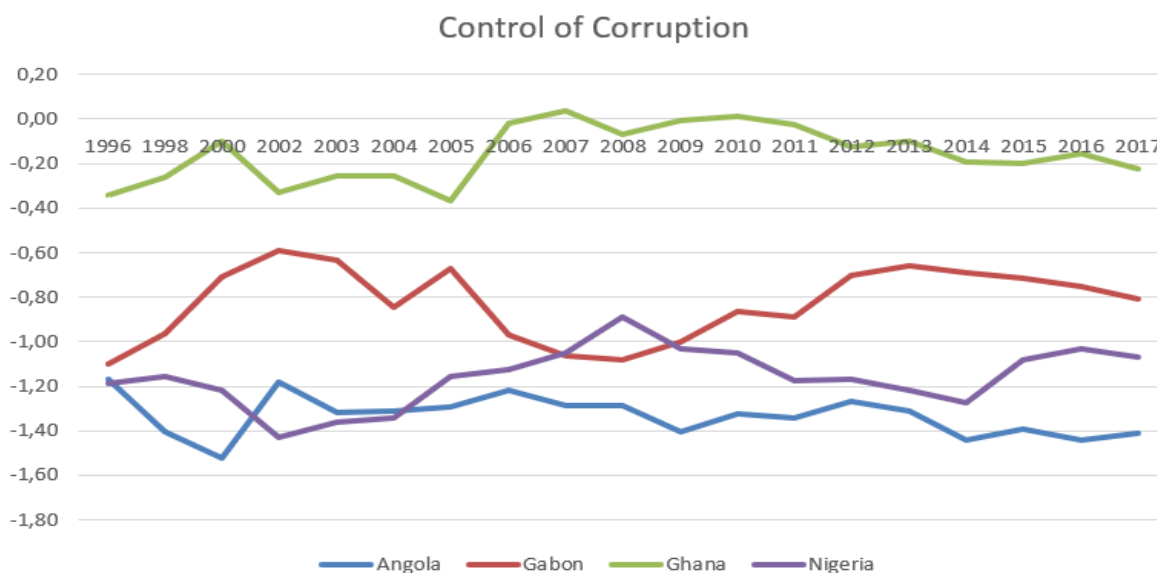
I datasettet WGI til Verdensbanken (Kaufmann et al. 2017) måles også politiske og sivile rettigheter. Det måles på en skala fra -2,5 - +2,5 hvor +2,5 er høyest scoring. Her er imidlertid politiske og sivile rettigheter slått sammen. Hovedtrekkene samsvarer med det som Freedom House presenterer. Ghana har hatt en jevnt positiv utvikling fra nittitallet og ligger på plussiden. Nigeria har hatt en svak positiv utvikling og nærmer seg plussiden. Angola var

under borgerkrigen langt nede på minussiden men er inne i en svak positiv trend. Gabon er inne i en negativ trend der demokratiske rettigheter gradvis forvitres. Resultatene fra dette datasettet gir en god indikasjon på utviklingstrekk i de forskjellige landene. Imidlertid mener jeg at materialet fra Freedom House der man skiller mellom Politiske og Sivile rettigheter gir et mer presist bilde av situasjonen. Hvis vi bruker Nigeria som eksempel har de politiske rettighetene bedret seg de siste 10 årene mens de sivile rettighetene er forverret jf. Freedom House. Ved å slå dette sammen i en presentasjon slik som WGI gjør mister man noen nyanser og totalbildet som vises er at det går bedre i Nigeria til tross for at Freedom House dokumenterer at de sivile rettighetene er blitt forverret.

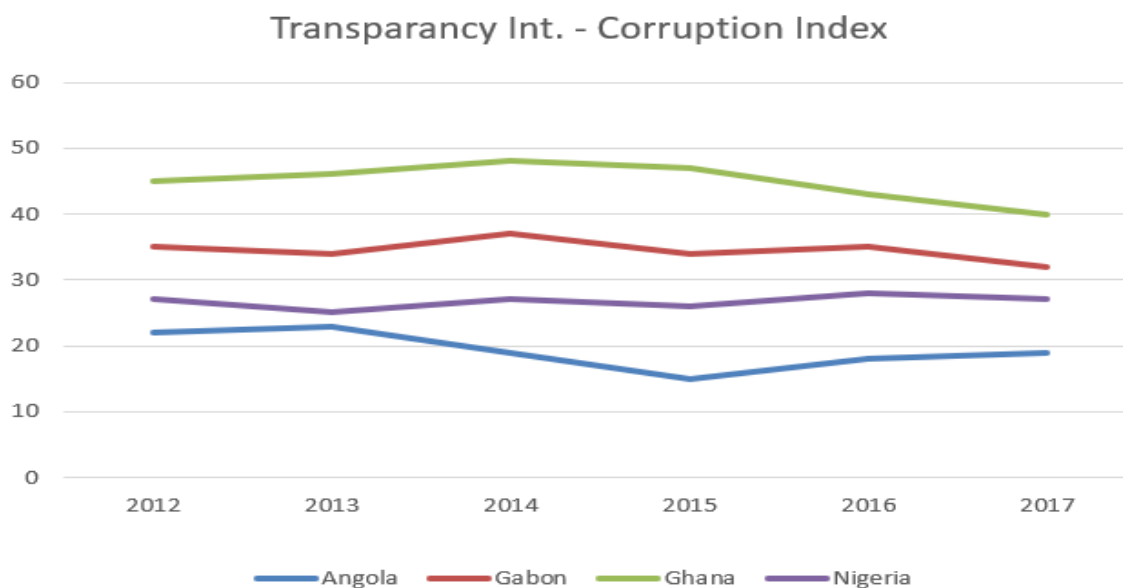
4.4. Korrupsjon og korrupsjonsbekjempelse

I forhold til korrupsjon, vil jeg presentere data fra både WGI og fra Transparency International. Begge datasettene viser en svak utvikling i forhold til korrupsjonsnivå og korrupsjonsutvikling i samtlige analyseland i analyseperioden selv om målingene viser noen svingninger over tid.

Figur 4.8 viser nivået på korrupsjon og utviklingen fra 1996 til 2017. (Kilde: Verdensbanken- WGI)

Figur 4.9 viser Transparency International sin korrupsjonspersepsjonsindeks som viser oppfattet nivå på korrupsjon og hvordan utviklingen har vært fra 1996 til 2017 (Kilde: Transparency-International)

Angola får en scoring på 19 av 100 poeng på Transparency International sin årlige korrupsjonspersepsjonsindeks for 2017. De blir dermed rangert som 167 av 180 land i oversikten over korrupsjon i de enkelte land. (Transparency-Int. 2018). Jf. WGI så har Angola de siste 10 årene vært inne i en svak nedadgående trend hvor korrupsjonen stadig øker. Dataene fra de to institusjonene stemmer overens med hverandre

Gabon får en scoring på 32 av 100 poeng på Transparency International sin årlige korrupsjonspersepsjonsindeks for 2017. De blir dermed rangert som 117 av 180 land i oversikten over korrupsjon i de enkelte land. (Transparency-Int. 2018). Etter noen få år med en positiv utvikling mellom 2008 og 2013 har korrupsjonen de siste 6 årene vært inne i en negativ trend med økende korrupsjon (Kaufmann et al. 2017). Denne perioden var den første fasen av Ali Bongo sin presidenttid. Siden 2013-2014 begynte problemene med lavere oljeproduksjon og dermed fallende inntekter for staten. I parallell med en negativ utvikling i oljesektoren har korrupsjonen vært stigende. Også her stemmer resultatene fra WGI med Transparency Int. sine data.

Ghana får en scoring på 40 av 100 poeng på Transparency International sin årlige korrupsjonspersepsjonsindeks for 2017. De blir dermed rangert som 81 av 180 land i oversikten over korrupsjon i de enkelte land. (Transparency-Int. 2018). Det er imidlertid en

liten tilbakegang siden 2012 da Ghana hadde 45 poeng. Jf. datasettet fra WGI så har Ghana hatt en negativ utvikling siden landet begynte med oljeproduksjon i 2010 (Kaufmann et al. 2017). I forhold til Ghana så er ikke resultatene for de siste 5 årene helt sammenfallende. Mens Transparency Int. påviser en svak tilbakegang siden 2014 presenterer WGI en relativ bedring frem til 2016 før det snur til en negativ retning for de siste tre årene. Dette kan skyldes ulik metodikk med ulike resultat fra datainnsamling. Rohwer påpeker i en artikkel hvor hun sammenligner WGI og Transparency Int. at WGI bruker de samme 11 datakildene som Transparency Int. bruker i tillegg til 14 andre kilder som Transparency Int. ikke bruker. WGI sine resultater vil således være basert på mer informasjon og være mer nøyaktig enn Transparency International (Rohwer 2009).

Nigeria kommer på 127 plass av 180 land på Transparency International sin årlige korrupsjonspersepsjonsindeks for 2017 med en score på 27 av 100 poeng der 100 poeng er best (Transparency-Int. 2018). I forhold til datasettet til WGI så spriker resultatene i forhold til Nigeria. Her dokumenteres en positiv trend de siste 5 årene hvor korrupsjonsnivået har bedret seg (Kaufmann et al. 2017). Det er likevel på et svakt nivå på -1 i en skala mellom -2,5 og +2,5. Samme forklaringsmodell som for Ghana kan brukes for å forklare forskjeller mellom de to datasettene. Den positive utviklingen de siste fem årene kan således tilskrives at WGI bruker flere datakilder enn det som Transparency Int. bruker og resultatene blir dermed mer nøyaktige.

***

Scoringene til Angola, Gabon, Ghana og Nigeria ligger alle under gjennomsnittet i hele verden som er på 43 poeng jf. Transparency International. Dette viser at Afrikanske land generelt og oljeproduserende land spesielt, sliter med vedvarende høy korrupsjon. Selv Ghana som på de fleste andre statistikker som presenteres i oppgaven har en positiv utvikling kommer negativt ut i forhold til korrupsjon og korrupsjonsutvikling. Av Transparency Int. sin korrupsjonsindeks for 2018 er 180 land registrert. Det er kun 12 afrikanske land blant de 100 minst korrupte landene. Det vil også si at blant de 80 mest korrupte landene i verden er det 30 afrikanske land. Bortsett fra Ghana så er de oljeproduserende landene i Afrika alle svært langt nede på denne listen. Heillbrunn forklarer dette delvis utfra et historisk perspektiv der arven fra kolonitiden danner presedens for nye makthavere i unge stater (Heilbrunn 2014). Afrikanske ledere arvet altså koloniene med dårlig utbygde administrasjoner og svært lite gjenværende lokal kompetanse. Økonomisk og finansiell kompetanse for å forvalte svære

oljeinntekter var ikke utviklet. Et system med "Impunity for leaders" ble arvet fra koloniherrerne der de stedlige representanter ofte var langt bort fra hjemlandets justiskontroll og således unngikk straffeforfølgelse. I et land med et svært lite utviklet byråkrati og store inntekter fra olje så oppfordrer dette landets ledere til korrupsjon, kameraderi og ineffektiv finansiell administrasjon og kontroll. Store oljeinntekter gjør også at landets ledere ikke er avhengig av å skaffe skatteinntekter fra sine innbyggere. Pakten mellom folket og landets ledere der innbyggerne gir legitimitet til de folkevalgte er svak og lederne er dermed ikke avhengige av å levere resultater tilbake til folket. I et olje-smurt samfunn med et neopatrimonialsk styresett er det dermed svært få incentiver for landets ledere til å demokratisere landet og til å redusere korrupsjonen.

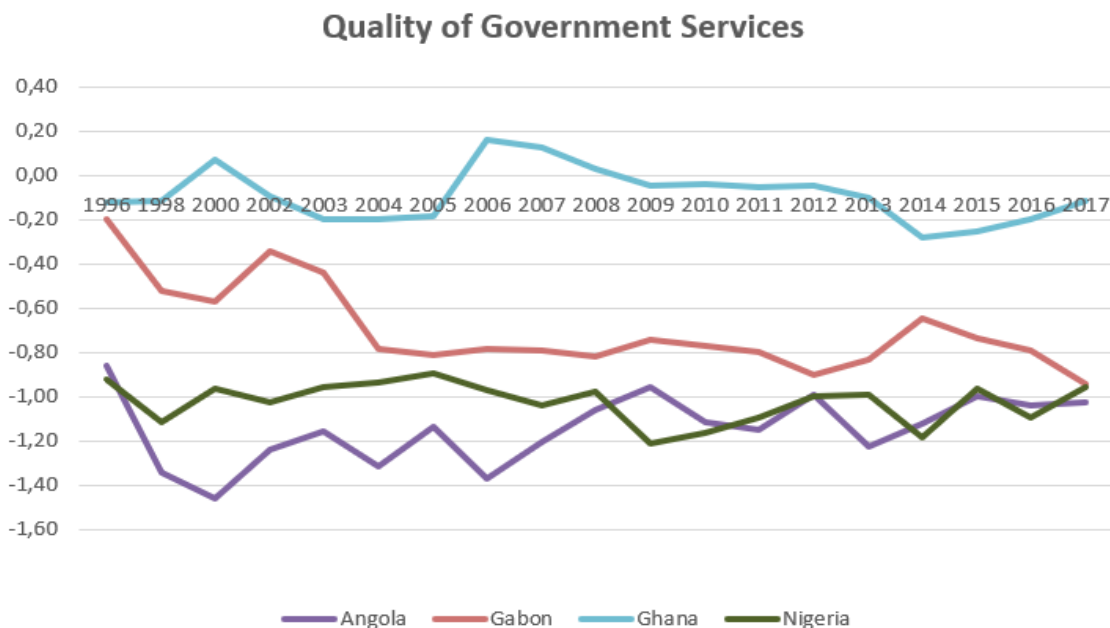
Afrika kommer svært dårlig ut på korrupsjonsstatistikken. Imidlertid er det positive utviklingstrekk i flere andre afrikanske land som Kapp Verde, Rwanda, Senegal og Elfenbenskysten som de siste årene som har jobbet aktivt med bekjempelse av korrupsjon. Dette viser at det går an å endre på en destruktiv kultur som er til hinder for utvikling.

4.5. Godt styresett, Quality of Government

I forhold til kvalitet på myndighetsutøvelse skal vi også bruke indikatorer fra WGI for å se på utviklingen over tid samt hvilket nivå de enkelte analyselandene ligger på (Kaufmann et al. 2017). I oppgaven bruker jeg begrepene Quality of Government og godt styresett synonymt og dette måles gjennom å se på kvaliteten på offentlige tjenester og administrasjon. Figur 4.12 viser at alle analyselandene ligger under 0 på indeksen og har dermed en kvalitet på offentlig myndighetsutøvelse som er negativ. Ghana har en svak negativ scoring men har de siste tre årene likevel hatt en positiv utvikling og nærmer seg således nullpunktet. I Angola og Nigeria viser indeksen at kvaliteten på offentlige tjenester er stabilt svært lavt gjennom de siste 20 årene. Selv nærmere 20 år etter borgerkrigen etter en periode med rekordhøy økonomisk vekst så ligger Angola nederst på statistikken og blir regnet som en av de mest korrupte regimene i verden med en svært dårlig kvalitet på offentlige tjenester. Nigeria greier ikke å løfte nivået på kvaliteten på byråkratiet og på myndighetsutøvelsen selv om de har hatt økonomiske ressurser til å gjøre dette. Nigeria ligger på samme nivå som de gjorde på nittitallet i forhold til nivå og kvalitet på offentlige tjenester. En stor utfordring for Nigeria er den svært kraftige befolkningsveksten. I år 2000 var det ca. 120 millioner innbyggere i landet og det antas at befolkningen passerer 200 millioner i 2019 (CIA-WorldFactbook 2019). For et

land med et dårlig utbygget byråkrati er en årlig økning i folketallet på rundt 20 millioner mennesker en stor utfordring. I Gabon var kvaliteten på offentlige tjenester på nittitallet nært 0 på indeksen og ikke lang unna et sør Europeisk nivå men har siden blitt dårligere og dårligere. I dag er kvaliteten på offentlige tjenester like dårlig som i Angola og Nigeria.

Figur 4.10 viser nivået på Kvalitet på myndighetsutøvelse og hvordan dette utvikler seg i perioden 1996 til 2017 i en skala fra +2,5 til -2,5 i analyselandene. (kilde: Verdensbanken)

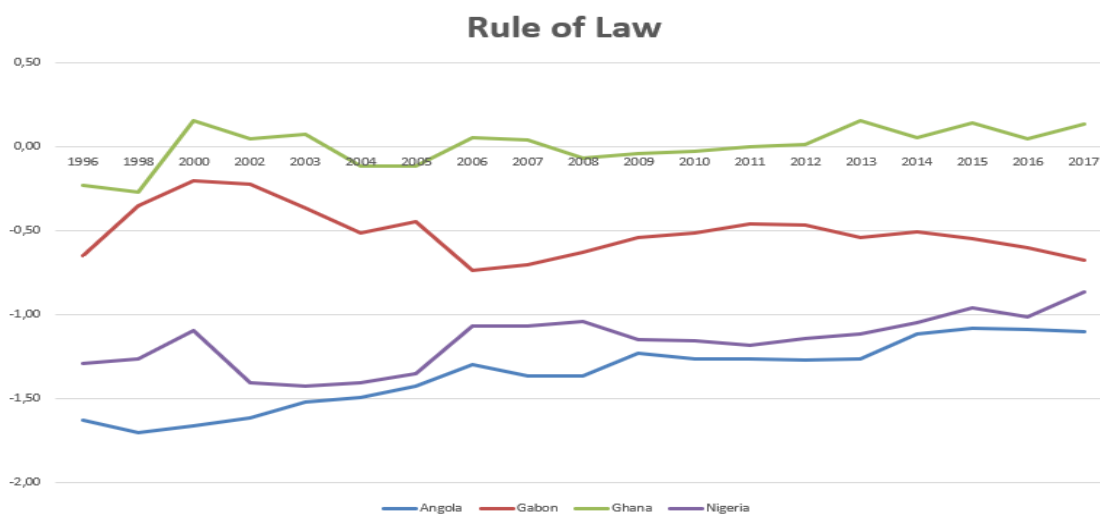

Jeg sier innledningsvis i oppgaven at jeg vil se på demokratiutvikling opp imot kvaliteten på myndighetsutøvelse i de enkelte landene. Jf. Rothstein så er Quality of Government er en avgjørende byggekloss i demokratibygging (Rothstein 2011). Utviklingen i Quality of Government som er illustrert i figur 4.10 viser at alle analyselandene har store utfordringer med godt styresett. Selv om stater som Singapore og Hong Kong har svært høy kvalitet på QoG uten å være særlig demokratiske, så er likevel godt styresett og velfungerende institusjoner avgjørende i forhold til å utvikle demokratiet i en stat. Jeg vil således si at dataene som er presentert her understreker det Rothstein sier at Quality of Government er avgjørende for demokratiutviklingen i et land. Dette innebærer at de tre analyselandene som scorer lavest i fig. 4.10 har en lang vei å gå i forhold til å utvikle demokrati. Jf. Rothstein vil det være svært krevende i disse landene å utvikle institusjoner og et byråkrati som skal være basis for demokratiutvikling.

4.6. Rettssikkerhet, - Rule of Law

Rettssikkerhet og utviklingen av rettssikkerhet over tid er en viktig indikator for demokratiutvikling. I dette begrepet ligger juridisk selvstendighet, sivil kontroll av politi og militærvesen, frihet fra terror, krig, tortur og vilkårlig arrestasjoner. Lik behandling under loven er også en del av rettssikkerhetsbegrepet (Freedomhouse 2019). Jeg skal også her bruke datasettet fra WGI for å dokumentere nivå og utvikling i rettssikkerhet (Kaufmann et al. 2017). Jf. figur 4.13 har Angola og Nigeria siden tidlig på tusentallet hatt en svak positiv utvikling i forhold til rettssikkerhet. Denne svake positive utviklingen har for Angola sitt vedkommende stagnert siden 2015 og vist et stabilt lavt nivå siden da. Gabon har hatt en gradvis negativ utvikling siden 2011, -fra tidlig i Ali Bonga sin presidenttid. I Ghana har det imidlertid vært en positiv utvikling i forhold til rettssikkerhet og landet har de siste åtte årene vært på plussiden.

Figur 4.11 viser Rule of Law i analyselandene i perioden 1996 til 2017. (Kilde: Verdensbanken)

Diamond påpeker at dårlig styresett, korrupsjon og maktmisbruk er den største utfordringen for demokratiutvikling i Afrika. Fra tallmaterialet til Freedom House trekker han ut godt styresett, transparens og rettssikkerhet og påviser at disse elementene har en vesentlig dårligere utvikling enn utviklingen av politiske og sivile rettigheter (Diamond 2015). Det er imidlertid viktig å påpeke at dette ikke er et afrikansk fenomen men også en utvikling man ser i Latin Amerika, i tidligere Sovjet-stater og i Asia.

Jf. Weingast så kan Rule of Law defineres som et sett med stabile politiske regler som gjelder upartisk til hele befolkningen (Weingast 1997). Han bruker da begrepet upartisk som er det essensielle i definisjonen til Rothstein av Quality of Government, nemlig upartisk maktutøvelse. Rothstein knytter hele grunnlaget for demokratiutvikling opp til upartisk maktutøvelse. Det blir et hinder for korrupsjon, det høyner kvaliteten i administrasjonen og i byråkratiet og det legger grunnlaget for en rettsstat (Rothstein 2011).

* * *

Etter å ha gjennomgått dette statistiske materialet blir spørsmålet om funn av olje faktisk fører til mindre demokrati i afrikanske oljestater eller om den demokratiske tilbakegangen er en del av den trenden som er påvist i hele verden de siste 12-13 årene? Det ligger utenfor oppgaven å gå i dybden på demokratiutvikling i ikke-oljeproduserende stater i Afrika. Men ved å sammenligne Freedom House sin årlige rapport "Freedom of the World" fra 1998 til 2019 får vi en god indikasjon på hvordan demokratiutviklingen generelt har vært i Afrika siden nittitallet (Freedomhouse 2019). For å forstå demokratiutviklingen i afrikanske olje-stater må vi derfor sammenligne utviklingen med landene som ikke produserer olje. Denne årlige rapporten fra Freedom House ser på politiske og sivile rettigheter og dekker som tidligere nevnt de mest elementære rettigheter som ytrings- og trosfrihet, valgprosess, organisasjonsfrihet, rettsikkerhet m.m. Oversikten presenterer kun endringene i status og gir således ikke en full oversikt over hvordan de enkelte land har utviklet seg innen den kategorien den tilhører.

Tabell 4.2 viser Demokratiutvikling i alle Afrikanske land sør for Sahara v ed å sammenligne status fra 1998 og 2018. (Freedomhouse 2019)

Status	Olje-stater	Endring	Ikke-olje-stater	Endring	Total ant. stater
<i>Ikke Frie</i>	8	1 negativ 7 uendret	6	4 negativ 2 uendret	14
<i>Delvis Frie</i>	1	1 uendret	19	3 negativ 2 positiv 14 uendret	20
<i>Frie</i>	2	1 positiv 1 uendret	6	6 uendret	8
<i>Alle</i>	11	1 negativ 9 uendret 1 positiv	31	7 negativ 22 uendret 2 positiv	42

Denne oversikten gir et interessant bilde av nivået på demokrati i Afrika. Den viser at av elleve oljeproduserende land så er åtte av disse landene ufrie diktaturstater med svært lave politiske og sivile rettigheter. Det vil si at av oljeproduserende stater er over 70% diktaturer. Av de oljeproduserende landene er det ett land som har utviklet seg negativt, nemlig Gabon. Det er også ett land som har utviklet positivt, Ghana, mens de ni andre ikke har endret status. Vi må her ta med i betraktningen at de fleste landene i denne kategorien er i kategorien ikke frie og kan dermed ikke ha en negativ utvikling til en dårligere kategori.

Videre viser tabell 4.2 at blant de ikke-oljeproduserende landene er 25 av 31 land delvis frie eller frie. Kun seks av 31 av de ikke-produserende landene er ikke frie. Av disse 31 landene er det syv land som har hatt en negativ demokratisk utvikling, to som har hatt en positiv demokratisk utvikling og 22 som har samme status.

Ser vi alle landene under ett så kan vi si at de fleste oljeproduserende landene er ikke frie og at blant de fleste ikke-oljeproduserende landene så er en majoritet frie eller delvis frie. Går vi mer detaljert inn i tallene for å se på utviklingstrekk så har 8 av 42 land hatt en negativ utvikling, 31 av 42 land har ikke hatt endringer som har ført til statusendring og tre land har hatt en positiv utvikling som har ført til statusendring. Det vil si at resultatet etter 30 år med massiv demokratistøtte fra industrialiserte land til Afrika for å fremme demokratiutvikling har resultert i at kun tre av 42 land eller 7% av landene har en signifikant bedre situasjon med hensyn til demokratistatus. Rakner underbygger denne trenden med tilbakeslag og stagnasjon for demokratiutvikling i Afrika siden nittitallet. Hun påviser en gradvis forvitring av demokratiet og demokratiske institusjoner innenfra (Rakner 2018). Dette er også hovedkonklusjonen til Bleck og de Walle som understreker hvor få regimeendringer som faktisk har skjedd i Afrika siden nittitallet (Bleck og Van de Walle 2018).

Dataene fra Freedom House kan det stilles spørsmål ved. Ettersom metodikken bygger på poenggiving i en skala fra 1 til 7 og deretter kategorisering av landene i tre status-grupper kan det foregå relativt store endringer i ett land i positiv eller negativ retning uten at landet endrer status. Et land kan således gå fra 5,5 poeng til 3,0 uten å endre status, mens et annet land ”kun” endres fra 5,5 til 6,0 og går fra å være delvis fritt til å være ikke fritt. Likevel gir dataene en sterk indikasjon på demokratiutviklingen i landene i Afrika over en periode på 20 år. I stedet for å ta utgangspunkt i data fra Freedom House som kun kategoriserer landene i tre

kategorien kunne jeg ha brukt data fra Economist (EUI) som kategoriserer landene i fire kategorier. Dette ville sannsynligvis vist flere bevegelser mellom kategoriene og således blitt mer detaljert. Grunnen til at jeg valgte å bruke data fra Freedom House er at de går lengre tilbake i tid enn EUI.

Et interessant spørsmål er om funn av olje har innvirkning på demokratiseringsprosessen eller om det snarere er det en hemske? Ut fra dataene jeg her har presentert så er de aller fleste oljeproduserende landene ikke frie og bortsett fra Ghana så er det ingen som har utviklet seg i positiv demokratisk retning de siste 20 årene. Imidlertid så har jeg også påvist at for de ikke-oljeproduserende landene så er det flere som har utviklet seg i negativ retning og kun to land som har utviklet seg positiv. Det er således ikke mulig å si at funn av olje isolert sett fører til mer eller mindre demokratisk utvikling i forhold til landene som ikke har funnet olje. viser Dataene viser dog at oljeressursene er med å sementere en eksisterende maktbase i landene og oljen gir Presidenten midler til å holde fast på makten. Statistikken viser også at de fleste oljestatene er ikke frie og at det er vanskelig å få til en demokratisk utvikling. I Gabon og Angola har dette ført til at presidentene har sittet gjennom flere tiår med diktatorisk makt og full kontroll over statsapparatet og alle naturressursene.

I en artikkel i "Journal of Democracy" påviser Przeworski at i perioden 1950 til 1990 så er det svært få land som lykkes med å innføre demokrati dersom BNP per innbygger er under 1000 USD når demokratiet innføres. Det påvises også i samme artikkel at de fleste land som har et BNP per innbygger på over 5000 USD når demokratiet innføres lykkes. (Przeworski, Cheibub, Limongi Neto og Alvarez 1996) Disse funnene korresponderer delvis med resultatene jeg påviser i oppgaven min. Hvis vi sier at demokratiet ble innført i disse landene tidlig på nittitallet under demokratibølgen og innføring av flertallsstyre så hadde tre av fire av analyselandene en BNP per innbygger på rundt 1000 USD, nemlig, Angola, Nigeria og Ghana. For Angola og Nigeria så stemmer teorien til Przeworski at de sliter med å innføre demokratiske endringer. Ghana hadde samme lave nivå på BNP men har likevel greid å utvikle demokratiet før landet fant olje på tross av at nivået på BNP per innbygger var rundt 1000 USD. Gabon som var det eneste landet som hadde en høy BNP på tidspunktet man innførte demokrati har mislykket med dette og har hatt en negativ demokratiutvikling. **Ghana** sin suksess i forhold til de andre landene kan forklares på mange måter. En nærliggende forklaring er at de allerede hadde strukturer i bunn med et velfungerende statsapparat før de

innførte demokrati og før de fant olje. Dette samsvarer også med funnene til Heilbrunn (Heilbrunn 2014) og Cheeseman (Cheeseman 2017). Imidlertid går Heilbrunn i rette med mye av litteraturen og forskningen rundt ressursenes forbannelse. Han påviser at det på tross av store utfordringer for oljeproduserende land i forhold til demokratisering, så kan ikke teorien rundt ressursenes forbannelse forklare dette. En bedre forklaringsmodell har man ved å se på de enkelte landene i et historisk perspektiv og ta utgangspunkt i status i det enkelte land på det tidspunktet man fant olje. Denne teorien kan gi en bredere forståelse for situasjonen i både Angola, Nigeria og Ghana.

Hvilke fellestrekk er det så mellom landene? Dataene som jeg har presentert viser at på svært mange felt så har Angola og Nigeria en nokså lik utvikling. Begge landene har hatt en svært høy økonomisk vekst siden nittitallet uten at de sivile rettighetene til befolkningen har bedret seg. Begge landene har store utfordringer når det gjelder godt styresett og i forhold til korrupsjonsnivå. Når det gjelder rettssikkerhet så har begge landene en positiv utvikling fra et svært lavt nivå. I forhold til politiske rettigheter har også begge landene hatt en positiv utvikling. Nigeria har utviklet seg fra å være ikke fritt til å være delvis fritt jf. Freedom House sin kategorisering. Utviklingen til Ghana og Gabon er annerledes. Ghana gjennomførte en demokratiseringsprosess etter den andre frigjøringen på nittitallet og bedret både de politiske og sivile rettighetene til folket i løpet av noen få år. Landet har stabilt gjennomført valg og skifte av regjering hvert 4 år uten store oppstandelser. I forhold til rettssikkerhet og godt styresett ligger også Ghana svært høyt i afrikansk målestokk. Imidlertid sliter også Ghana med mye korrupsjon og er inne i en fortsatt negativ utvikling på dette feltet. **Gabon** er landet som har hatt best forutsetninger av alle til å lykkes med en liten relativ homogen befolkning og store inntekter. Landets styrende klan har imidlertid sittet med makten siden sekstitallet og de fleste indikatorene som jeg har presentert i denne oppgaven viser at Gabon er inne i en negativ utvikling med fallende oljeproduksjon, fallende nasjonalinntekter, negativ utvikling i forhold til politiske og sivile rettigheter, negativ utvikling i forhold til godt styresett og i forhold til rettssikkerhet for innbyggerne. Gabon er også eneste analyselandet som har en negativ utvikling i BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert). Samtlige av de fire analyselandene har hatt en viss bedring i UNDP's Human Development Index. Den sier at på tross av udugelige myndigheter og negativ utvikling i forhold til demokratiske rettigheter så opplever likevel befolkningen en viss bedring i forhold til levekår når man ser på utvikling, utdanningsnivå og levealder.

5. Konklusjon, oppsummering, perspektiver og implikasjoner

Jeg har i denne masteroppgaven sett på demokratiutvikling i Angola, Gabon, Ghana og Nigeria i lys av en historisk økonomisk tidsepoke fra slutten av nittitallet og frem til vår tid. Disse landene har i denne perioden flerdoblet sitt BNP sammen med mange andre afrikanske land i en tid da europeiske land på det beste har doblet sitt nasjonalprodukt. Målsettingen er å se på om det er noen sammenheng mellom demokratiutvikling, korrupsjon, rettssikkerhet og godt styresett. Jeg har også sett på hvilke konsekvenser oljeutvinning får for demokratiprosessen i de forskjellige landene og om det er mulig å finne noen fellestrekk mellom landene.

Dataene jeg har presentert viser at **demokratiutvikling** ikke er frukten av økonomisk vekst. Gjennomføringen av en komparativ studie av land som kan sammenlignes med hverandre ble gjort for å se på hva som er likt og ulikt og for å kunne trekke noen konklusjoner om felles utviklingstrekk. Jeg har presentert data om de enkelte landene og senere har jeg analysert dataene ved å sammenlikne de forskjellige landene. Resultatene spriker på flere plan da vi sammenligner forskjellige land med ulik befolknings sammensetning og befolkningsstørrelse. Gabon har f.eks. 1,7 mill. innbyggere, Ghana har 28 mill., Angola har 29 mill. og Nigeria har 200 mill. innbyggere. Noen av landene har få stammer mens f.eks. Nigeria har flere hundre stammer.

Imidlertid er utviklingstrekkene for analyselandene på mange felt sammenfallende. Jf. Dahl har jeg tatt utgangspunkt i økonomisk utvikling målt i BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert) (Dahl 1971) Ser vi på figur 4.1 så viser indeksen at Ghana, Nigeria og Angola har hatt en helt parallell utvikling i forhold til økonomisk utvikling siden nittitallet. Gabon er imidlertid et unntak på mange av statistikkene jeg har lagt frem i oppgaven. Jf. tabell 4.1 så hadde Gabon en økning i BNP fra tidlig nittitallet til 2013 på nesten 400%. På tross av dette så er Gabon eneste analyseobjektet som har hatt en negativ utvikling i BNP per innbygger. Jf. figur 4.1 så har BNP per innbygger (kjøpekrafts justert) i denne perioden blitt redusert med nærmere 30%. (TradingEconomics 2018). Grunnen til denne utviklingen er hovedsakelig at befolkningen i Gabon har nærmest doblet seg i denne perioden. En sterk økonomisk vekst klarer derfor ikke kompensere for befolkningsveksten (Eggen et al. 2017 s. 28). Resultatet er at på tross av en

sterk økonomisk utvikling blir BNP per innbygger mindre. Det betyr at for afrikanske land som ikke har kontroll på den sterke befolkningsveksten så greier ikke landene å opprettholde BNP per innbygger selv om den økonomiske utviklingen i landet overgår de fleste europeiske land.

Jf. UNDP sin HDMI indeks i figur 4.6 som måler menneskelig utvikling, ser vi at alle analyselandene har hatt en parallell positiv utvikling de siste 20 årene. Gabon ligger noe over de andre landene og har også en positiv utvikling på denne statistikken.

Den **demokratiske utviklingen** i de forskjellige landene er derimot ikke sammenfallende:

I **Nigeria** har de politiske rettighetene utviklet seg positivt fra nittitallet og frem til i dag. Gjennom nittitallet ble det innført en ny konstitusjon som gav grunnlag for sivil styre. Fra 1999 har det vært gjennomført valg hvert fjerde år. Valget i 2015 var historisk ved at opposisjonen sin presidentkandidat vant valget og det ble gjennomført transisjon av makt til opposisjonen uten store opptøyer. Det ble på nytt gjennomført et valg i februar og mars 2019 hvor sittende president ble gjenvalgt. Siden 2015 har Nigeria gjennomført flere positive endringer i konstitusjonen for å styrke folkets politiske rettigheter. Selv om det er betydelige svakheter ved valggjennomføringen så er konklusjonen fra EU sitt observasjons-korps som følger:

”The presidential and National Assembly elections were competitive, and candidates were able to campaign freely”

Valget både i 2015 og 2019 ble gjennomført i en svært krevende sikkerhetssituasjon. Særlig i nord-øst er nærværet av Boko Haram en betydelig utfordring for sikkerheten og for å utvikle et sivil samfunn (Oyewole 2015). Jf. Huntington så må det gjennomføres to fredelige maktoverføringer før man kan si at demokratiet er konsolidert i et land (Durotoye 2015).

Selv om de politiske rettighetene er delvis ivaretatt så har de sivile rettighetene som innbefatter ytringsfrihet, trosfrihet, organisasjonsfrihet og personlig frihet og rettigheter blitt noe svakere i Nigeria de siste årene. (Freedomhouse 2019). Jf. datasettet WGI har Nigeria i likhet med Angola hatt en beskjeden positiv utvikling i forhold til rettssikkerhet i denne perioden, men de ligger fortsatt langt nede på statistikken (Kaufmann et al. 2017). Nigeria scorer også svært lavt i forhold til kvalitet på myndighetsutøvelse eller godt styresett. De har

gjennomgående nokså svake institusjoner selv etter en generasjon med oljeinntekter i statskassen. Med hensyn til korrupsjon og kamp mot korrupsjon kommer også Nigeria dårlig ut og har utviklet seg lite i de siste 20 årene. (Transparency-Int. 2018). Landet regnes som delvis fritt og har hatt samme status siden demokratiprosessen startet på nittitallet.

I **Angola** har de politiske og sivile rettighetene til befolkningen utviklet seg minimalt på tross av 20 år med en sterk økonomisk vekst. Jf. Verdensbanken har Angola hatt en beskjeden positiv utvikling i forhold til rettssikkerhet i denne perioden, men de ligger fortsatt nederst på statistikken. (Kaufmann et al. 2017) Angola scorer også svært lavt i forhold til kvalitet på myndighetsutøvelse eller godt styresett. (Kaufmann et al. 2017) Med hensyn til korrupsjon og kamp mot korrupsjon kommer også Angola svært dårlig ut og blir regnet som et av verdens mest korrupte land. (Transparency-Int. 2018). Landet regnes som ikke fritt og har hatt samme status siden nittitallet (Freedomhouse 2019). Presidentskiftet i regjeringspartiet høsten 2017 har ført til betydelige utskiftninger i landets ledelse (Noyes 2018). Det er usikkerhet om dette kun er for å sikre egen maktbase eller om det er tegn på endringer landets politikk.

I **Gabon** har de politiske og sivile rettighetene til befolkningen utviklet seg negativt siden nittitallet og myndighetene er i dag en av de mest undertrykkende regimer i regionen. (Freedomhouse 2019). Rettssikkerheten har siden år 2000 gradvis blitt dårligere bortsett fra noen år mellom 2006 og 2012 da det var en svak positiv utvikling (Kaufmann et al. 2017). Gabon scorer også svært lavt i forhold til kvalitet på myndighetsutøvelse eller godt styresett. Statistisk har kvaliteten på myndighetsutøvelse vært sterkt nedadgående siden 2000 (Kaufmann et al. 2017). På nittitallet hadde Gabon en offentlig administrasjon som var velfungerende og ikke langt unna et vestlig nivå. Med hensyn til korrupsjon og kamp mot korrupsjon kommer også Gabon dårlig ut og er inne i en nedadgående tendens. (Transparency-Int. 2018). Landet ble regnet som delvis fritt frem til 2009 men har siden blitt betegnet som ikke fritt (Freedomhouse 2019)

I **Ghana** har de politiske og sivile rettighetene til befolkningen utviklet seg svært positivt siden nittitallet og befinner seg i dag på Europeisk standard (Freedomhouse 2019). Rettssikkerheten har også hatt en positiv utvikling siden nittitallet og er jf. Verdensbanken på plussiden (Kaufmann et al. 2017). I en Afrikansk kontekst er nivået på myndighetsutøvelse høyt. Jf datasettet til WGI ligger Ghana rett under 0 på en skala på +2,5 til -2,5 med hensyn til Quality of Government (Kaufmann et al. 2017). I forhold til nivå på korrupsjon og kamp mot

korupsjon ligger også Ghana godt an i Afrikansk sammenheng og ligger på Verdensbanken sin WGI indeks rett under 0 (Kaufmann et al. 2017). Imidlertid har Ghana jf Transparency International hatt en negativ utvikling i forhold til korrupsjonsnivå og kamp mot korupsjon de siste 10 årene. (Transparency-Int. 2018). Landet regnes som fritt og har hatt samme status siden 1999 (Freedomhouse 2019).

I oppgaven har jeg påvist at det kun er Ghana som har hatt en signifikant positiv demokratiutvikling de siste 20-30 årene av analyselandene. Ghana som ikke begynte med oljeutvinning før rundt 2010. (Heilbrunn 2014). Det vil si at det eneste landet som har hatt en positiv demokratiutvikling siden nittitallet er det landet som ikke hadde olje på det tidspunktet som landet gikk over til å bli demokratisk. Som jeg har redegjort for i kapittel 4.1 så hadde Ghana allerede hatt jevnlig presidentvalg med fredelig transisjon av makt mellom sittende regime og opposisjon når Ghana begynte med oljeproduksjon i 2010 (Cheeseman 2018).

Ut fra dataene jeg har presentert kan vi konkludere med at den sterke økonomiske veksten som har vært i Afrika siden nittitallet ikke har materialisert seg i bedre demokratiske rettigheter for innbyggerne. For oljestater så er status for 9 av 11 land det samme i 2018 som i 1998 jf. Freedom House sin kategorisering av frie, delvis frie og ikke frie land (Freedomhouse 2019). Funn av olje er dermed ikke utslagsgivende for en positiv demokratiutvikling i et land. For ikke-oljeproduserende land så er status den samme for 22 av 31 av landene. Forskjellen er altså ikke svært stor. Noen flere land blant de ikke-oljeproduserende landene har faktisk hatt en negativ demokratisk utvikling enn de oljeproduserende. Vi ser dessuten at majoriteten av de ikke frie landene er oljeproduserende stater.

Etter den tredje demokratibølge, (Huntington 1991) eller kanskje mer presist, etter den andre afrikanske frigjøringen (Cheeseman 2015 s. 86) på nittitallet sveipet en ny demokratibølge over Afrika og de fleste landene innførte flerpartistyre og jevnlig valg. Demokratiet fikk en ny vår med store forventninger om en ny samfunnsutvikling. Etter dette har det vært en historisk positiv økonomiske utvikling frem til 2015. Mange milliarder USD i bistandsmidler har i denne perioden blitt brukt i demokratiutviklingsprosjekter for å hjelpe Afrikanske stater å konsolidere skjøre demokratier. Materialet i oppgaven viser at demokratiutviklingen ikke har vært entydig i de ulike analyselandene. På tross av sterk økonomisk vekst så har den sterke befolkningsveksten ført til at det er flere mennesker under fattigdomsgrensen i Afrika i dag enn det var på nittitallet. Jeg har påvist at tre av fire analyseland har hatt en svak

demokratiutvikling og har også store utfordringer med godt styresett, svake institusjoner, mye korrupsjon og manglende rettsikkerhet. Funnene i oppgaven viser den klare sammenhengen mellom demokratiutvikling, godt styresett, lav korrupsjon og rettsikkerhet.

Ettersom datamaterialet fra Freedom House viser en klar tilbakegang for demokratiet i mange av de ikke-oljeproduserende landene i Afrika kan jeg ikke konkludere med at oljeproduserende stater utvikler seg i mindre demokratisk retning enn de ikke-oljeproduserende landene. Siden demokratibølgen på nittitallet har kun tre afrikanske stater hatt en positiv demokratisk utvikling, åtte land har hatt en negativ utvikling og de resterende 31 landene endret seg lite. Denne trenden med stagnasjon av demokratiutvikling i hele Afrika sør for Sahara er også påvist av Rakner og Bleck m.fl. (Rakner 2018) (Bleck et al. 2018).

FN, Verdensbanken, Pengefondet og de vestlige landene bruker milliarder av USD hvert år på demokratiutvikling i Afrika. Resultatene som jeg påviser i oppgaven etter mer enn tre tiår med demokratistøtte til regionen bør føre til mer diskusjon rundt bruk av bistandsmidler til demokratiassistanse og demokratiutvikling. På samme måte som vanlig bistand blir evaluert på basis av langsiktige resultat må også demokratistøtten vurderes utfra resultatene som oppnås. Jensen påviser i en studie av utviklingen av 46 afrikanske land at demokratiutviklingen i land som har olje og mineraler går svært sakte (Jensen et al. 2004). Heilbrunn påpeker at det ikke er naturressursene i seg selv som er årsaken men situasjonen i landet da ressursene ble funnet (Heilbrunn 2014). Både Jensen sin studie samt Heilbrunn sin påstand stemmer i forhold til situasjonen til analyselandene i oppgaven. Et land som ikke har demokratiske institusjoner og et offentlig byråkrati på plass når det får tilgang til store inntekter fra naturressurser havner oftest i en situasjon der presidenten og hans klan bruker pengene til staten for egen vinning. Det vil være få incitamenter til å bygge en statsadministrasjon med "checks and balances" som i neste runde vil gå ledelsen i sømme. Dette forklarer også hvorfor Ghana er annerledes enn de andre landene. På tidspunktet når oljepengene begynte å fylle statskassen var allerede de demokratiske og byråkratiske institusjonene godt utviklet i landet (Jensen et al. 2004).

6. Litteraturliste

Uncategorized References

- Ake, Claude (2000): *Feasibility of democracy in Africa*. Council for the Development of Social Science Research in Africa, Dakar, SN.
- Andersen, Svein S (1997): *Case-studier og generalisering: forskningsstrategi og design*. Fagbokforlaget.
- Arndt, Christiane og Oman (2006): *Development Centre Studies Uses and Abuses of Governance Indicators*. OECD Publishing.
- Auty, Richard (2002): *Sustaining development in mineral economies: the resource curse thesis*. Routledge.
- Bagolin, Izete og Flavio Comim (2008): "Human Development Index (HDI) and its family of indexes: an evolving critical review". *revista de Economia*, 34 (2): 7-28.
- Barry, Brian (1995): "Justice as Impartiality: A Treatise on Social Justice, Volume II".
- Beegle, Kathleen, Luc Christiaensen, Andrew Dabalen og Isis Gaddis (2016): *Poverty in a rising Africa*. The World Bank.
- Beetham, David (1999): *Democracy and human rights*. Polity.
- Bleck, Jaimie og Nicolas Van de Walle (2018): *Electoral Politics in Africa since 1990: Continuity in Change*. Cambridge University Press.
- BP (2018): *BP's Statistical Review of Energy - 2018*.
- Bratton, Michael og Donald Rothchild (1992): "The institutional bases of governance in Africa". *Governance and politics in Africa*: 263-84.
- Bratton, Michael og Nicholas Van de Walle (1997): *Democratic experiments in Africa: Regime transitions in comparative perspective*. Cambridge University Press.
- Canning, David, Sangeeta Raja og Abdo S Yazbeck (2015): *Africa's demographic transition: dividend or disaster?* : The World Bank.
- Carothers, Thomas (2002): "The end of the transition paradigm". *Journal of democracy*, 13 (1): 5-21.
- Cheeseman, Nic (2015): *Democracy in Africa: Successes, failures, and the struggle for political reform*. Cambridge University Press.
- Cheeseman, Nic (2017): *Democracy is taking root in Africa*.
<https://theconversation.com/democracy-is-taking-root-in-africa-but-that-doesnt-mean-it-works-all-the-time-78273>.
- Cheeseman, Nic (2018): *Institutions and Democracy in Africa*.
- Churchill, Winston S (1947): "Democracy is the worst form of Government except all those other forms that have been tried from time to time". *House of Commons*.
- CIA-WorldFactbook (2019): *CIA World Factbook 2019*.
<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/sf.html>.
- CIVITA (2018): *Politisk Ordbok*. <https://www.civita.no/politisk-ordbok/hva-er-demokrati>.
- Coolidge, Jacqueline og Susan Rose-Ackerman (2000): "Kleptocracy and reform in African regimes: Theory and examples" s. 57-86 *Corruption and Development in Africa*. Springer.
- Dahl, Robert A (2008): *On democracy*. Yale university press.
- Dahl, Robert A. (1971): *Polyarchy : participation and opposition*. New Haven: Yale university press.
- Diamond, Larry (2008): *The spirit of democracy*. New York: Times Books.

- Diamond, Larry (2015): *In search of democracy*. Routledge.
- Diamond, Larry Jay, et al. (2007): "A quarter-century of promoting democracy". *Journal of Democracy*, 18 (4): 112-126.
- Diamond, Larry, Juan J Linz og Seymour Martin Lipset (1990): *A Politics in developing countries*. Lynne Rienner Publishers.
- Durotoye, Adeolu (2015): "Nigeria's 2015 presidential election: Between democratic consolidation and change". *European Scientific Journal, ESJ*, 11 (19).
- Economist (2016): "Trying to get past oil". *The Economist*.
- Eggen, Øyvind og Nikoloi Hegertun (2017): *Veier ut av Fattigdom*. Civita-rapport, Oslo: Institution.
- Enc.Britannica (2018): ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA.
- EUI (2019): "Democracy Index 2018: Me too? Political participation, Protest and Democracy". *Economist Intelligence Unit*. , 4.
- Freedomhouse (2019): *Freedom House*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019>.
- Fukuyama, Francis (2014): *Political order and political decay: From the industrial revolution to the globalization of democracy*. Macmillan.
- Gyimah-Boadi, Emmanuel (2015): "Africa's waning democratic commitment". *Journal of Democracy*, 26 (1): 101-113.
- Heilbrunn, John R (2014): *Oil, democracy, and development in Africa*. Cambridge University Press.
- Huntington, Samuel P (1991): "Democracy's third wave". *Journal of democracy*, 2 (2): 12-34.
- Hydén, Göran (1998): "Demokratisering i tredje världen—en översikt". *Demokratisering i tredje världen, Lund: Studentlitteratur*: 7-26.
- IMF (2016): *2015 ARTICLE IV CONSULTATION - IMF*.
- Jensen, Nathan og Leonard Wantchekon (2004): "Resource wealth and political regimes in Africa". *Comparative political studies*, 37 (7): 816-841.
- Karl, Terry Lynn (1997): *The paradox of plenty: Oil booms and petro-states*. Univ of California Press.
- Kaufmann, Daniel og Aart Kraay (2017): *Worldwide Governance Indicators*. <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#doc>.
- Kelsall, Doctor Tim (2013): *Business, politics, and the state in Africa: Challenging the orthodoxies on growth and transformation*. Zed Books Ltd.
- Klugman, Jeni, Francisco Rodríguez og Hyung-Jin Choi (2011): "The HDI 2010: new controversies, old critiques". *The Journal of Economic Inequality*, 9 (2): 249-288.
- Knack, Stephen (2007): "Measuring corruption: A critique of indicators in Eastern Europe and Central Asia". *Journal of Public Policy*, 27 (3): 255-291.
- Knutsen, Terje (2009): *The democratisation of Eastern Europe 1989-2004 : a closer look at how Latvia, Poland, Slovakia, Hungary and Bulgaria have handled the challenges of economic development, good governance, nationalism and xenophobia*. University of Bergen.
- Lange, Glenn-Marie , Quentin Wodon og Kevin Carey (2018): *The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future*. World Bank.
- Leksikon, Store Norske (2009): "Store norske leksikon". *Hentet Februar*, 8: 2013.
- Levitsky, Steven og Lucan A Way (2010): *Competitive authoritarianism: Hybrid regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.

- Linz, Juan J og Alfred Stepan (2011): *Problems of democratic transition and consolidation: Southern Europe, South America, and post-communist Europe*. JHU Press.
- Lipset, Seymour Martin (1959): "Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy". *American political science review*, 53 (1): 69-105.
- Lipset, Seymour Martin (1990): "Continental Divide: The Institutions and Values of the United States and Canada". *New York: Routedge*.
- Mkandawire, Thandika (1999): "The political economy of financial reform in Africa". *Journal of International Development: The Journal of the Development Studies Association*, 11 (3): 321-342.
- Noyes, Alexander (2018): "ANGOLA: PRESIDENT LOURENÇO CONTINUES TO CLEAN HOUSE". *Africa Watch - IDA*, 19.
- O'donnell, Guillermo, Philippe C Schmitter og Cynthia J Arnson (2013): *Transitions from authoritarian rule: Tentative conclusions about uncertain democracies*. JHU Press.
- Olivier, Matheiu (2018): "Opposition, Année zéro". *Jeune Afrique*: 28-30.
- Olukoshi, Adebayo O og Liisa Laakso (1996): *Challenges to the nation-state in Africa*. Nordiska Afrikainstitutet; Institute of Development Studies, Univ. of Helsinki;.
- Opec (2018): *Opec - Facts and Figures*.
https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/3520.htm.
- Oyewole, Samuel (2015): "Boko Haram: Insurgency and the war against terrorism in the Lake Chad region". *Strategic Analysis*, 39 (4): 428-432.
- Pauron, Michael (2018): "Comment Lourenco a pris le pouvoir". *Jeune Afrique*, 09-15 Septembre 2018: 22-26.
- Péan, Pierre (2014): *Affaires africaines*. Fayard.
- Przeworski, Adam, Michael E Alvarez, Jose Antonio Cheibub og Fernando Limongi (2000): *Democracy and development: political institutions and well-being in the world, 1950-1990*. Cambridge University Press.
- Przeworski, Adam, Jose Antonio Cheibub, Fernando Papaterra Limongi Neto og Michael M Alvarez (1996): "What makes democracies endure?". *Journal of democracy*, 7 (1): 39-55.
- Rakner, Lise (2018): *Understanding Backlash Against Democracy in Africa*
- Rindefjäll, Teresia (1998): "Demokratidefinitionens dilemma-smal eller bred?". *Demokratisering i tredje världen*.
- Ringdal, Kristen (2001): *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Fagbokforl.
- Rohwer, Anja (2009): "Measuring corruption: a comparison between the transparency international's corruption perceptions index and the World Bank's worldwide governance indicators". *CESifo DICE Report*, 7 (3): 42-52.
- Ross, Michael L (2012): *The Oil Curse: How Petroleum Wealth Shapes the Wealth of Nations*. Princeton, NY: Princeton University Press.
- Rothstein, Bo (2011): *The quality of government: Corruption, social trust, and inequality in international perspective*. University of Chicago Press.
- Sagar, Ambuj D og Adil Najam (1998): "The human development index: a critical review". *Ecological economics*, 25 (3): 249-264.

- Santiso, Carlos (2001): "Good governance and aid effectiveness: The World Bank and conditionality". *The Georgetown public policy review*, 7 (1): 1-22.
- Straffeloven (2005): "Straffeloven".
- Strand, Marit og Knut Thonstad (2016): *Befolkningsvekst, økonomisk vekst og fattigdom i Afrika*. Norad.
- TradingEconomics (2018): *Trading Economics*. <https://tradingeconomics.com/>.
- Transparency-Int. (2018): *Transparency International*.
https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017.
- UIO (2018): HUM Ordbok, Samfunnsvitenskaplig fakultet, UIO.
- UNDP (2018): *Human Development Reports*. <http://hdr.undp.org/en/data>.
- Weingast, Barry R (1997): "The political foundations of democracy and the rule of the law". *American political science review*, 91 (2): 245-263.
- Zachrisen, G (2016): "Framskritt". *Bistandsaktuelt*, 4: 2016.

